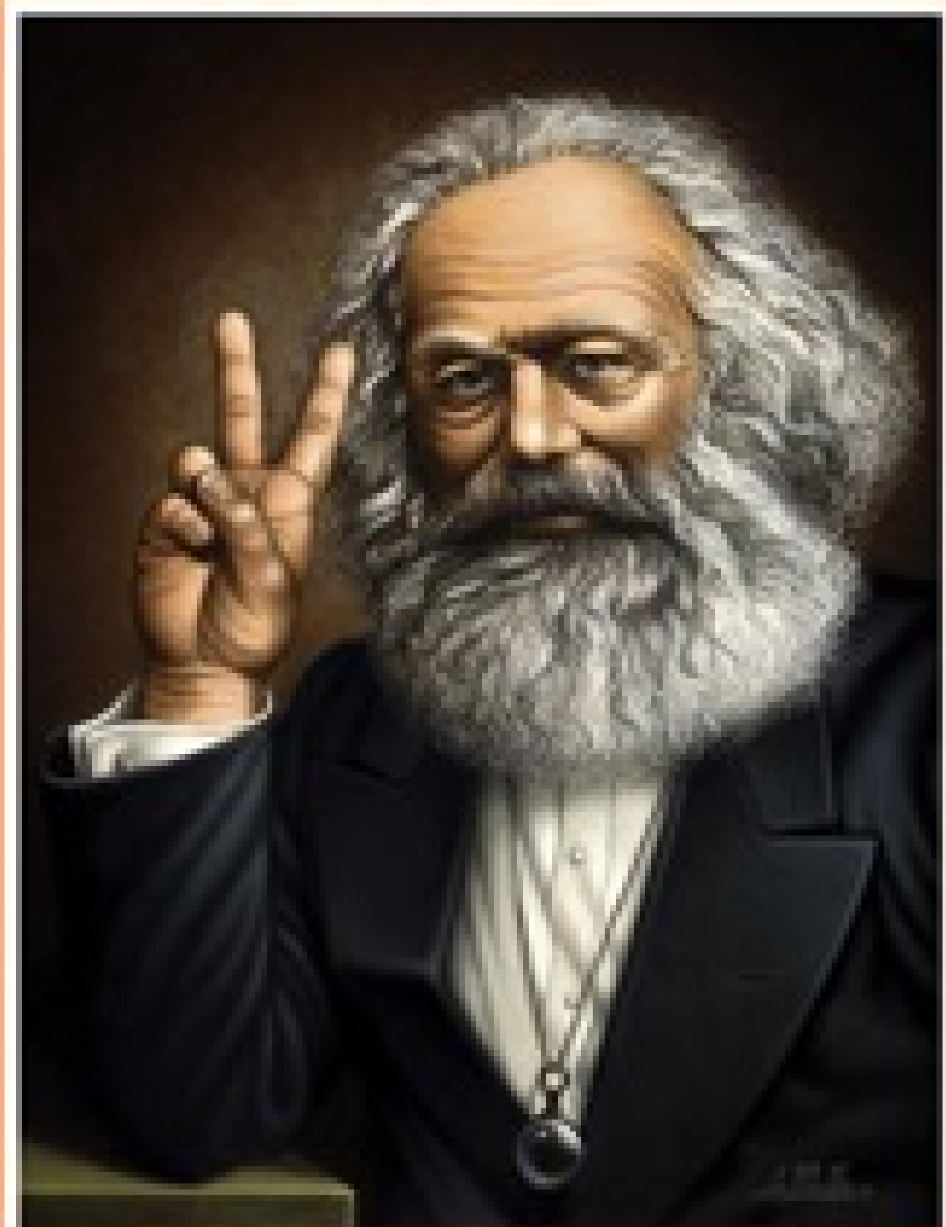
Basın Söyleşileri

Marks - Engels

K. Marx F. Engels

Basın Söyleşileri

ISBN 975-7399-83-3

İÇİNDEKİLER

DÜŞÜNEN BİR DÜŞÇÜ VE DÜŞLEYEN BİR DÜŞÜNÜR1

ENTERNASYONALİN ÖNDERİ KARL MARXLA GÖRÜŞME R. LANDOR 1871

EMEĞİN SERMAYEYE KARŞI AYAKLANMASI, ENTERNASYONALİN İKİ YÜZÜ, TOPLUMUN DÖNÜŞÜMÜ, BİRLEŞİK DEVLEILERDEKI GELİŞMELER

Londra, 3 Temmuz — Benden Uluslararası Emekçiler Birliği konusunda bir şeyler bulup çıkarmamı istediniz, ben de bunu yapmaya çalıştım. Şu anda bu oldukça güç bir iş. Londra söz götürmez bir biçimde Birliğin karargâhıdır, ama İngilizlerin bir korkuları var, tıpkı ünlü suikastten sonra Kral James'in her şeyden barut kokusu alması gibi, her şeyden Enternasyonal kokusu alıyorlar. Doğal olarak, kamuoyunun bu kuşkuculuğu. Birliğin bilincini de yükseltti ve eğer onu yönlendirenler bir sır saklıyorlarsa, usta birer sır saklayıcısı oldular. Birliğin önde gelen üyelerinden ikisini ziyaret ettim, biriyle baş başa konuştum ve burada size konuşmamızın özetini sunacağım. Bir konuda ikna oldum ki, bu, gerçekten işçilerin birliğidir, ama bu işçiler bir başka sınıfın toplumsal ve siyasal teorileri tarafından yönetiliyorlar. Görüştüğüm bir adam. Konseyin önde gelen bir üyesi, görüşmemiz sırasında işinin başındaydı ve zaman zaman, çevredeki birçok küçük patrondan birinin nazikâne olmayan bir tarzda dile getirdiği şikâyetlerini dinlemek için benimle konuşmasını kesiyordu. Bu aym adamın, topluluk önünde, her tümcesi, kendilerini onun yöneticileri olarak tanımlayan sınıflara karşı yöneltilmiş öfkeyle dolu parlak nutuklar attığım duymuştum. Bu nutukları, onun günlük yaşamına kısaca bir göz attıktan sonra anladım. Kendisini, bir işçi hükümetini örgütlemeye yetecek zekâya sahip hissediyor olmalıydı ve bununla birlikte burada mekanik bir mesleğin en sıkıcı, külfetli işlerine yaşamını adamak zorundaydı. Gururlu ve duyarlıydı ve bununla birlikte, her seferinde, nezaket bakımından, avcının köpeğini çağırmasıyla aym düzeyde olan bir homurtuya reveransla, bir komuta tebessümle karşılık vermek durumundaydı.

Emek Sermayeye Karşı

Bu adam. Enternasyonalin, emeğin sermayeye karşı, üreten işçinin keyif süren orta-sınıfa karşı isyanımn doğasımn bir yamm görmeme yardımcı oldu. Burada zamanı geldiğinde, çetin darbeyi indirecek olan el vardı ve planlayan kafaya gelince, sanırım onu da görüşmem sırasında. Dr. Kari Marx'ta buldum.

Dr. Kari Marx, Almanların hem yaşanan dünyamn gözlemlenmesinden hem de kitaplardan edinilen bir bilgi genişliğine sahip, bir felsefe doktoru.

Terimin sıradan anlamında, hiçbir zaman bir işçi olmadığım belirtmeliyim. Çevresi ve dış görünüşü, orta sınıftan hali vakti yerinde kişilerinki gibi. Görüşme gecesi getirildiğim salon, yeterli bir düzeye gelmiş ve artık servet yapmaya başlamış, işleri yolunda giden bir borsacı için düzenlenmiş çok konforlu bir mesken gibiydi. Kişisel bir konfordu, sade eşyalardan hoşlanan bir adamın dairesiydi ama sahibinin kendine özgü özelliklerini yansıtmıyordu. Bununla birlikte, masanın üstünde duran bir Ren manzaraları albümü, onun milliyeti hakkında bir ipucu veriyordu. Sehpanın üzerindeki vazoya bomba var mı diye ihtiyatla baktım. Petrol kokusu alacak mıyım diye kokladım, ama aldığım koku güllerin kokuşuydu. Sessizce koltuğuma iliştim ve karamsarca, en kötü olasılığı beklemeye başladım.

Komün Övgücüsü

İçeri girdi ve beni içtenlikle selamladı ve artık karşılıklı oturuyoruz. Evet, insan kılığına girmiş devrimle. Uluslararası Birliğin gerçek kurucusu ve yöneten beyniyle, emeğe savaş açan sermayenin yakında evinin başına yıkılacağım beklemesi gerektiğinin yazıldığı çağrının yazarıyla, — tek sözcükle, Paris Komününün övgücüsü ile başbaşayım. Sokra-tes'in büstünü anımsar mısınız? Zamanın tanrılarına inandığım itiraf etmektense ölümü yeğleyen adam — aşağı doğru uzanan, küçük bir çıkıntıyla sona eren almn oluşturduğu düzgün profili, burnu biçimlendiren ikiye bölümnüş bir S harfi gibi kıvrılan çehresi olan adam. Bu büstü gözünüzde canlandırın, sakalın orasına burasına gri dalgalar koyarak siyaha boyayım, orta ağırlıkta irikıyım bir vücudun üzerine yerleştirin: Doktor karşımzda. Yüzün üst kısmına bir peçe atın: doğuştan bir kilise adamının karşısındasınız. Asıl çehreyi ortaya çıkarın, koyu kahverengi ve bütün bileşik bireysel güçlerin en heybetlisiyle uğraşmak durumunda olduğunuzu bir seferde anlayacaksınız — düşünen bir düşçü ve düşleyen bir düşünür.

Doğrudan işime koyuldum. Dünya, dedim. Enternasyonal konusunda karanlıkta kalmış gibi görünüyor, ondan nefret ediyor, ama nefret ettiği şeyin açık olarak ne olduğunu söyleyemiyor. Karanlığın içine doğru diğerlerinden daha derinlemesine baktıklarım açıklayan bazıları, bir tür Janus* gördüklerini belirttiler, yüzlerden birinde dürüst bir işçinin tebessümü ve diğerinde ise ölüm saçan bir komplocunun tehditkâr bakışı. Acaba, teorinin üzerinde oturduğu gizemli durumu aydınlatabilir miydi?

Doktor, ondan çok korktuğumuz düşüncesine güldü. "Aydınlatılacak bir gizem yok, sevgili bayım", diye başladı inceltilmiş bir Hans Breitmann lehçesiyle,** "belki de. Birliğimizin açık bir birlik olduğu ve toplantı tutanaklarının onları okumayı düşünenler için yayınlandığı olgusunu sürekli göz ardı eden alıkların gizemi hariç. Tüzüğümüzü bir peniye satın alabilirsiniz ve broşürlere harcanacak bir şilin, hemen hemen bizim kendimiz hakkında bildiğimiz kadarım size öğretecektir.

R. Lcmdor: Hemen hemen — evet, olabilir; ama açığa vurulmayan çok önemli bir şey, benim bilemeyeceğim bir şey olmayacak mı? Sizinle oldukça açık-sözlü olur ve konuyu dışarıdan gözlenebilecek bir yere koyarsak; size yönelik bu genel suçlamanın, yığınların bilisiz kötü niyetinden daha fazla bir anlamı olmalı. Bana anlattıklarınızdan soma bile, hâlâ şunu sormak gerekiyor: Uluslararası Birlik nedir?

Dr. Marx: Yalmzca onu oluşturan bireylere bakmalısınız — işçiler.

R. Laıidor: Evet, ama askerin, kendisini harekete geçiren devlet yönetiminin temsilcisi olması gerekmez. Bazı üyelerinizi tanıyorum ve onların komplocuların hamurundan yoğrulmadıklarına inanabilirim. Ayrıca bir milyon kişi tarafından paylaşılan bir sır, artık sır olmazdı. Ama ya bunlar yalmzca bir arsızın ve umarım şunu eklememi bağışlarsınız, pek de dürüst olmayan bir kurulun ellerinde aletseler?

Dr. Marx: Bunu kanıtlayacak hiçbir şey yok.

R. Laıidor: Son Paris ayaklanması?

Dr. Marx: İlk olarak, herhangi bir fesat olduğuna —amn koşullarının meşru sonucu olmayan herhangi bir şeyin olduğuna— dair kamt istiyorum; ya da bir fesat olduğunu kabul edersek. Uluslararası Emekçiler Birliğinin buna katıldığının kanıtlarını istiyorum.

R. Laıidor: Birliğin birçok üyesinin Komündeki varlığı.

Dr. Marx: O zaman bu, bireyler olarak işteki payları lıiç de küçük olmadığından masonların da fesa-tıydı. Aslında, Papa tüm ayaklanmayı onların hesabına çıkarsaydı lıiç şaşırmazdım. Ama başka bir açıklamayı deneyin. Paris'teki ayaklanma Paris işçileri tarafından gerçekleştirildi. İşçilerin en yeteneklileri kaçınılmaz olarak onun önderleri ve yöneticileri oldular, ama işçilerin en yeteneklileri Uluslararası Birliğin de üyesidirler. Gene de Birlik, bu haliyle, onların eylemlerinden dolayı hiçbir biçimde sorumlu değildir.

R. Laııdor: Dünya buna başka türlü bakacak. Londra'dan gizli talimattan ve hatta para bağışlarından söz ediliyor. Birliğin toplantılarının iddia edilen bu açıklığının iletişimdeki her türlü gizliliği dışladığı ileri sürülebilir mi?

Dr. Marx: Bugüne kadar oluşturulmuş hangi birlik, varlığım, resmî olduğu kadar resmî olmayan ilişki yollarına da başvurmaksızın sürdürmüştür? Ama, bir papasal egemenlik ve entrika merkezinin inanç ve ahlak buyrukları gibi Londra'dan gizli direktif gönderildiğinden söz etmek. Enternasyonalin doğasım tümüyle yanlış kavramak demektir. Bu, Enternasyonal için merkezî bir yönetim biçimini öngörürdü; oysa gerçekte, yerel güce ve bağımsızlığa en büyük rolü veren bir biçim tasarlanmıştır. Aslında, Enternasyonal, işçi sınıfı için hiç de bir yönetim olarak görülemez. Denetleyici bir güçten ziyade, bir birlik bağıdır.

R. Lcmdor: Ve, bu birliğin amacı nedir?

Dr. Marx: İşçi sınıfının politik iktidarı ele geçirerek ekonomik özgürleşmesi. Bu politik iktidarın, toplumsal amaçlara ulaşmak için kullanılması. Amaçlarımızın, işçi sınıfı etkinliğinin her biçimini kapsayacak ölçüde geniş olması gerekir. Onları yalmzca özel bir niteliğe göre saptamak, onları bir kesimin —bir işçiler ulusunun— gereksinimlerine uyarlamak olurdu. Ama, birkaçımn hedeflerine ilerlemek için tüm işçilerden birleşmeleri nasıl istenebilirdi? Böyle bir şey yapmak için. Birliğin, Enternasyonal etiketini yitirmiş olması gerekirdi. Birlik, siyasi hareket biçimleri dayatmaz; yalmzca amaçlarına ilişkin bir anlaşmayı gereksinir. O, tüm emek dünyasında yayılan, birbiriyle ilişki içindeki dernekler ağıdır. Dünyamn her yerinde, sorunun herhangi bir özel görünüşü kentlini ortaya koyar ve oradaki işçiler bunu kendilerince ele almak üzere harekete geçerler. İşçilerin birara-ya gelişleri, Newcastle'da ve Barselona'da, Londra'da ve Berlin'de, ayrıntısına kadar tamamen özdeş olamaz. Örneğin

İngiltere'de, işçi sınıfına politik iktidara giden yolu göstermek serbesttir. Barışçıl ajitasyonun daha hızlı ve daha kesin etkili olacağı yerde ayaklanma çılgınlık olurdu. Fransa'da, yüzlerce baskı yasası ve sınıflar arasındaki ölümcül uzlaşmaz-karşıtlık, öyle görünüyor ki, toplumsal savaşın şiddetle çözümünü zorunlu kılıyor. O çözümün seçenekleri, o ülkenin emekçi sınıflarının işidir. Enternasyonal, bu konuda dayatmada bulumnaya ve katı öğütler vermeye kalkışmaz. Ama her hareketle dayanışmasını ve kendi yasalarının izin verdiği ölçüde desteğini sürdürür.

R. Laııdor: Ve, bu desteğin niteliği nedir?

Dr. Marx: Örnek vermek gerekirse, özgürleşme hareketinin en yaygın biçimlerinden biri grevlerdir. Eskiden, bir ülkede grev patlak verdiğinde, bu, bir başka ülkeden işçilerin getirtilmesiyle bozguna uğra-tılırdı. Enternasyonal buna hemen hemen son verdi. Tasarlanan grev hakkında bilgi alır, o bilgiyi, üyeleri arasında yayar, onlar da savaşım yerinin, kendileri için yasak bölge olması gerektiğini hemen anlarlar. Böylece patronlar, işçileriyle hesaplaşmak üzere yalmz bırakılır. Çoğu durumda, işçilerin bundan başka bir yardıma gereksinimi yoktur. Kendi aralarında topladıkları yardım, ya da doğrudan ilişkide bulundukları derneklerin destekleri onlara para sağlar, ama eğer üzerlerindeki baskı çok ağırlaşırsa ve bu Birliğin onayladığı bir grevse, gereksinimleri ortak fondan karşılanır. Bu araçlarla, Barselona tütün işçilerinin bir grevi, önceki gün başarıya ulaştırıldı. Ama Birlik, onları belli koşullar altında desteklemesine karşın grevlerden çıkar sağlamaz. Maddi açıdan onlardan kazanç sağlaması olanaklı olamaz, ama kolaylıkla yitirebilir. Bir sözcük ile özetleyelim. Emekçi sınıflar servet artışı içinde yoksulluklarım, lüks artışı içinde sefilliklerini sürdürürler. Maddi yoksunlukları, onları fiziksel bakımdan olduğu kadar ahlaki bakımdan da zayıflatır. Çare bulmak için başkalarına güvenemezler. Kendi başımn çaresine bakmak onlar için kaçınılmaz bir zorunluluk haline gelir. Kendileri ile kapitalistler ve topraksahipleri arasındaki ilişkileri yeniden biçimlendirmek zorundadırlar ve bu da toplumu dönüştürmek zorunda oldukları anlamına gelir. Bu, bilinen tüm işçi örgütlerinin genel amacıdır. Toprak ve emek birlikleri, sendika ve dayanışma dernekleri, kooperatif üretim, bu amaca yönelik araçlardan başka bir şey değildirler. Bu örgütler arasında kusursuz bir dayanışmanın kurulması Uluslararası Birliğin görevidir. Onun etkisi her yerde duyumsan-maya başlıyor. İspanya'da iki

gazete görüşlerini yayıyor, Almanya'da üç, Avusturya ve Hollanda'da aym sayıda, Belçika'da altı ve İsviçre'de altı. Ve şimdi Enternasyonalin ne olduğunu size anlatmış bulunduğuma göre, sanırım onun çevirdiği dolaplar hakkında kendi düşüncenizi biçimlendirecek duruma gelmişsinizdir.

R. Lcmdor: Ya Mazzini, birliğinizin bir üyesi mi?

Dr. Marx: (gülerek) Hayır. Onun düşünce ufkunun ötesine geçmiş olmasaydık ancak küçük bir ilerleme kaydedebilirdik.

R. Lcmdor: Beni şaşırtıyorsunuz. Onun, kesinlikle, en ileri görüşleri temsil ettiğini düşünürdüm.

Dr. Marx: O eski bir orta sınıf cumhuriyeti düşüncesinden daha iyi hiçbir şeyi temsil etmez. Biz orta sınıfın hiçbir bölümünü istemiyoruz. O, modern hareketin. Alman profesörler kadar gerisine düşmüştür — ki gene de hâlâ Avrupa'da geleceğin kültürlü de-mokratizminin havarileri olarak görülmektedirler. Belki de, bir zamanlar. Alman orta sınıfının (İngiliz-cedeki anlamında), kendi gelişimini zar zor tamamladığı 1848'den önce öyleydiler. Ama şimdi tamamen gericilik saflarına geçmiş bulunuyorlar ve proletarya artık onları tanımıyor.

R. Lcmdor: Bazıları, örgütünüzde pozitivist belirtiler gördüklerini düşünüyorlar.

Dr. Marx: Böyle bir şey yok. Aramızda pozitivist-ler var, ama aramızda bulunmaları bizim anladığımız anlamda bir halk iktidarıyla hiçbir ilgisi olmayan ve yalmzca eskisinin yerine yeni bir hiyerarşi koymak için çabalayan felsefeleri dolayısıyla değil.

R. Landon O zaman, öyle görünüyor ki, yeni uluslararası hareketin önderleri bir birliğin yam sıra bir felsefe de oluşturmak zorundaydılar.

Dr. Marx: Kesinlikle. Eğer taktiklerimizi diyelim Mill'in ekonomi politiğinden türetiyorsak, sermayeye karşı savaşımızda başarılı olmayı umamayız. O, emek ve sermaye arasındaki ilişkinin tek bir türünü çizmiştir. Biz bir başka türün kurulmasının olanaklı olduğunu göstermeyi umuyoruz.

R. Laııdor: Ya Birleşik Devletler?

Dr. Marx: Şu anda etkinliğimizin başlıca ilgi alam, eski Avrupa toplumlarıdır. Birçok koşul şimdiye kadar. Birleşik Devletler'de emek sorununun her şeyi içine alan bir önemliliğe ulaşmasını engelleme eğiliminde oldu. Ama bu koşullar hızla ortadan kalkıyor ve Avrupa'da

olduğu gibi, sermayeden ayrılmış ve topluluğun geri kalan kesiminden farklı bir emekçi sınıfın büyümesiyle birlikte, emek sorunu hızla öne çıkıyor.

R. Laıidor: Öyle görünüyor ki, bu ülkede umut edilen çözüm, bu her ne ise, devrimin şiddet araçlarına başvurulmadan elde edilecek. İngiliz kürsü ve basın yoluyla ajitasyon sistemi, azınlıklar çoğunluklara dönüşmüş olana kadar, umut verici bir belirtidir.

Dr. Marx: Bu konuda sizin kadar umutlu değilim. İngiliz orta sınıfı, oy verme gücünün tekelinden yararlandığı sürece, her zaman kendisini, çoğunluğun kararım kabul etmeye istekli gibi göstermiştir. Ama dikkat edin, yaşamsal sorunlar olarak düşündükleri konularda çoğunluğun oyunu alır almaz, burada yeni

bir köle sahipleri savaşını göreceğiz.

Bu önemli adamla konuşmamın ana noktalarım anımsayabildiğim kadarıyla sizlere sundum. Sizi kendi sonuçlarınızı oluşturmaya bırakacağım. Komün hareketiyle suçortakhğı olasılığı üzerine ya da buna karşı ne söylenirse söylensin, şundan emin olabiliriz ki. Uluslararası Emekçiler Birliğinde, uygar dünyamn ortasında iyi ya da kötü için bir hesaplaşma gününün pek yalanda ortaya çıkmak zorunda olduğu bir güç bulunuyor.

New York World, 18 Temmuz 1871 Yeniden-basım: JVoodhull & Claflin's IVeeklv, 12 Ağustos 1871

VAROLAN TARİHSEL AŞAMAYI ALTÜST EDECEK ARAÇLAR - KARL MARX'LA GÖRÜŞME H. 1878

Londra, 18 Aralık [1878] — Londra'nın kuzeybatı kesiminde, Haverstock Hill'deki küçük bir evde, modern sosyalizmin köşe taşı Kari Marx yaşar. Anayurdu Almanya'dan, 1844'te, devrimci teorileri yaymaktan dolayı sürülmüştür. 1848'de geri döner ama birkaç ay içinde yeniden sürülür. Soma Paris'e yerleşir, ama siyasal teorileri 1849'da bu kentten çıkarılmasına neden olur ve bu yıldan sonra karargâhı Londra olur. Başından beri, inançları yüzünden başı derde girmiştir, evinin görünüşüne bakılırsa refah içinde olmadığı açıktır. Bütün bu yıllar boyunca düşüncelerini, bu düşüncelere olan sağlam inancından kaynaklanan bir içtenlikle savunmuş ve bu düşüncelerin propagandasına ne kadar karşı çıkarsak çıkalım bu saygın sürgünün özverisine bir ölçüde de olsa saygı duymamazlık edemeyiz.

Muhabiriniz ona iki ya da üç kez uğradı ve her defasında Doktoru bir elinde bir kitap, diğerinde bir sigarayla kütüphanesinde buldu. Yetmişinin üzerinde olmalı. [Marx altmış yaşındaydı.] Vücudu iyi yapılı, cüsseli ve dimdik. Zeki bir adamın kafasına ve eğitimli bir Yahudi'nin çehresine sahip. Saçı ve sakalı uzun ve metalik gri renkte. Bir çift gür kaşın gölgelediği gözleri parıltılı siyah. Tanımadıklarına aşırı sakınganlık gösteriyor. Yabancı biri genellikle görüşme izni alabilir; ama ziyaretçileri karşılayan eski zamanlardan kalma görünüşlü Alman kadına [Helene Demuth], anavatandan gelen hiç kimseyi, tanıtma mektubu getirmedikleri sürece, kabul etmeme talimatı verilmiş. Ama bir kez kütüphanesine girdikten soma ve entelektüel genişliğinizi ve derinliğinizi anlayabilmek için bir monoklünü gözünün köşesine sabit-ledikten soma, o sakınganlık kayboluyor ve dünyadaki, birisinin ilgisini çekebilecek şeyler ve insanlar üzerine bilgisini gözler önüne seriyor. Konuşması tek bir koldan ilerlemiyor, tersine, kitaplığının rafla-rındaki ciltler kadar çeşitlilik gösteriyor. Bir kişi hakkında genellikle okuduğu kitaplara bakılarak karar verilebilir ve size rastgele bir bakışın açığa vurduklarım söylersem, kendi sonuçlarınızı çıkarabilirsiniz: Shakespeare, Dickens, Thackeray, Moliere, Racine, Montaigne, Bacon, Goethe, Voltaire, Paine; İngiliz, Amerikan ve

Fransız resmî raporları; Rusça, Almanca, İspanyolca, İtalyanca politik ve felsefi yapıtlar, vb, vb...

Amerikan Sorunlarına Yakınlığı

Konuşmam sırasında, Amerika'nın son yirmi yıldaki önde gelen sorunlarına yakınlığı beni çok etkiledi. Bu konudaki bilgisi ve hukukumuzu ve eyalet yasalarımızı eleştirirkenki şaşırtıcı kesinliği, zilınim-

de, bilgisini iç kaynaklardan alınış olduğu izlenimini uyandırdı. Ama, aslında bu bilgi Amerika ile sınırlı değil, Avrupa yüzeyine yayılmış durumda. Asıl ilgi alam olan sosyalizm hakkında konuşurken, genellikle kendisine yakıştırılan melodramatik uçuşlara kapılmıyor, ama "insan ırkının özgürleşmesi" için ütopik planları üzerinde, teorilerinin bu yüzyıl içinde olmazsa en azından gelecek yüzyılda gerçekleşmesi konusunda kesin bir inanca işaret eden bir vakar ve içtenlikle duruyor.

Belki Dr. Kari Marx, Amerika'da, Kapitalin yazarı ve Uluslararası Emekçiler Birliğinin kurucusu ya da en azından onun en önemli direği olarak daha iyi bilinir. İzleyen röportajda, onun, bu Birliğin şu anki durumuna ilişkin neler söylediğini göreceksiniz.

Uluslararası Emekçiler Birliği

Bununla birlikte, bu arada size, 1871'de. Genel Konseyin kararıyla yayınlanan Uluslararası Emekçiler Birliğinin basılı genel tüzüğünden, onun amaçları ve hedefleri üzerine tarafsız bir yargıya varabileceğiniz birkaç parça vereceğim. Önsözde "işçi sınıfının kurtuluşunun işçi sınıfının kendi eseri olacağı; işçi sınıfının kurtuluş için savaşımının, sınıfsal ayrıcalıklar ve tekeller için bir savaşım anlamına gelmediği, ama eşit hak ve görevler, ve tüm sımf egemenliğinin ortadan kaldırılması anlamına geldiği; emekçi insamn emek araçlarım —yani. yaşamın kaynaklarım— tekelinde bulunduranlara iktisadi boyun eğmesi-nin, tüm biçimleriyle köleliğin, tüm toplumsal sefaletin, zihinsel düşkünlüğün ve politik bağımlılığın temelinde yattığı"; işçi sınıfının evrensel kurtuluşunu "amaçlayan tüm çabaların, bugüne değin, her ülkede emeğin çeşitli bölümleri arasındaki dayanışma yokluğundan dolayı başarısızlığa uğramış olduğu" öne sürülüyor ve "hâlâ birbirleriyle bağlantısız olan hareketlerin hemen birleşmesi" çağrısında bulunuyor. Uluslararası Emekçiler Birliğinin "görevler olmadan hakların olmayacağı ve haklar olmadan da görevlerin olmayacağı"m kabul ettiğini söyleyerek devam ediyor — böylece her üye bir işçi yapılıyor. Birlik,

Londra'da, aym hedefi, yani "işçi sınıfının korunması, ilerlemesi ve tamamen özgürleşmesi"ni amaçlayan "farklı ülkelerin işçi dernekleri arasındaki iletişim ve işbirliğinin bir merkezini oluşturmak için" kuruldu. "Uluslararası Birliğin her üyesi," deniyor daha ileride, "evini bir ülkeden diğerine taşıdığında, birleşmiş işçilerin kardeşçe desteğini görecektir".

Birlik yılda bir toplanan bir genel kongreden ve "bir ülkedeki işçinin, tüm diğer ülkelerdeki sınıf hareketlerinden sürekli olarak haberdar olabileceği. Birliğin değişik ulusal ve yerel grupları arasında bir uluslararası acente" oluşturan bir genel konseyden oluşuyor. Bu konsey. Enternasyonale yeni seksiyonların ve şubelerin başvurularım kabul ediyor ve karara bağlıyor, seksiyonlar arasında ortaya çıkan ayrılıklar konusunda karar veriyor ve gerçekte, bir Amerikan deyimiyle, "makineyi işletiyor". Genel konseyin harcamaları, üye başına bir peni olan yıllık aidattan karşılanıyor. Çeşitli ülkelerdeki federal konsey ya da komitelere ve yerel seksiyonlara gelince: Federal konseyler, genel konseye en geç ayda bir rapor ve her üç ayda bir kendilerine ait kolların yönetim ve mali durumu üzerine bir rapor göndermekle yükümlüler. Basında, Enternasyonale karşı bir saldırı olduğunda, en yakın şube ya da komitenin, bu yayımn bir kopyasım hemen genel konseye göndermesi gerekiyor. İşçi sınıfı içinde kadın kollarının kurulması öneriliyor.

Genel konsey şu kişilerden oluşuyor: R. Apple-garth, M. T. Boon, Frederick Bradnick, G. H. Buttery, E. Delahaye, Eugene Dupont, William Hales, G. Harris, Hurliman, Jules Johannard, Harriet Law, Frederick Lessner, Lochner, Charles Longuet, C. Martin, Zevy Maurice, Henry Mayo, George Milner, Charles Murray, Pfander, Jolın Pach, Rulıl Sadler, Cowell Stepney, Alfred Taylor, W. Townshend, E. Vaillant, Jolın Weston. Çeşitli ülkelerin irtibat sekreterleri: Leo Frankel, Avusturya ve Macaristan için; A. Hennan, Belçika; T. Mottershead, Danimarka; A. Serrail-ler, Fransa; Kari Marx, Almanya ve Rusya; Charles Rochat, Hollanda; J. P. McDonell, İrlanda; Friedrich Engels, İtalya ve İspanya; Walery Wroblewski, Polonya; Hennann Jung, İsviçre; J. G. Eccarius, Birleşik Devletler; Le Moussu, Birleşik Devletler'in Fransız kolları için.

Gönüllü Düzeltme

Dr. Marx'ı ziyaretimde, J. C. Bancroft Davis'in 1877 resmî raporundan sosyalizmin gördüğüm en açık ve en özlü sergilemnesi olarak söz ettim.

Marx, bunun 1875, Mayısında Gotha'daki, Mayıs 1875'teki sosyalist birlik kongresi raporundan alındığım belirtti. Çevirinin yanlış olduğunu söyledi ve seve seve düzelteceğini ekledi. Dikte ettiği gibi aktarıyorum:

Birincisi: Yerel ve genel tüm seçimlerde, yirmi yaş üzerindeki tüm erkeklere genel, doğrudan ve gizli oy hakkı.

İkincisi: Halk tarafından doğrudan yasama. Savaş ve barışın doğrudan halkın oyuyla yapılması.

Üçüncüsü: Genel askerlik yükümlülüğü. Düzenli ordunun kaldırılması.

Dördüncüsü: Basına ve toplamnaya ilişkin tüm

özel yasaların kaldırılması.

Beşincisi: Yasal işlemlerde harcın kaldırılması. Yasal işlemlerin halk tarafından düzenlenmesi.

Altıncısı: Devlet tarafından eğitim — genel, zorunlu ve parasız. Bilim ve din özgürlüğü.

Yedincisi: Tüm dolaylı vergilerin kaldırılması. Devlet ve belediye harcamalarının, doğrudan artano-ranlı vergiden karşılanması.

Sekizincisi: İşçilere birlik kurma özgürlüğü.

Dokuzuncusu: İşçiler için yasal işgününün belirlenmesi. Kadınların çalışmasının sınırlanması ve çocukların çalışmasının kaldırılması.

Onuncusu: Emekçilerin yaşaımmn ve sağlığının korunması için sağlık yasaları, ve işçi meskenlerinin ve yerlerinin kendileri tarafından seçilen kişilerce denetiminin düzenlenmesi.

Onbirincisi: Mahkûm emeğiyle ilgili uygun düzenlemeler. Bay Bancroft Davis'in raporunda, hepsinden daha önemli olan bir onikinci madde bulunuyor: "Demokratik yönlendirme altında sınai birliklere devlet yardımı ve kredi." Doktora bunu neden çıkardığım sordum, yanıtladı:

"1875'te, Gotha'da birlik gerçekleştiği zaman, sos-yal-demokratlar arasında bir bölünme vardı. Bir kanat Lassalle yandaşlarıydı, diğerleri genel olarak Enternasyonal'in prograımm kabul edenlerdi ve Eisenach partisi olarak adlandırılıyorlardı. Onikinci madde tasanda yer almıyordu, ama lasalcılara verilen bir ödün olarak genel girişe kondu. Somadan bundan hiç söz edilmedi. Bay Davis, onun hiçbir belli önemi olmayan bir uzlaşma olarak programa alındığım söylemez, ama onu ciddi bir biçimde programın belli başlı ilkelerinden biri olarak koyar."

Emeğin Özgürleşmesi

"Ama" dedim, "sosyalistler genellikle, emek araçlarının toplumun ortak mülkiyetine dönüşümüne hareketin doruğu olarak bakarlar."

"Evet; biz bunun hareketin sonucu olacağım söylüyoruz, ama bu bir zaman, eğitim ve daha yüksek bir toplumsal durumun kurulması sorunudur."

"Bu tasarı" dedim, "yalnızca Almanya'ya ve başka bir ya da iki ülkeye uygulanır."

"Eğer" diye yamtladı "sonuçlarınızı yalmzca buradan çıkarıyorsanız, partinin etkinliği hakkında hiçbir şey bilmiyorsunuz demektir. Bu maddelerden birçoğunun Almanya dışında hiçbir önemi yoktur. İspanya, Rusya, İngiltere ve Amerika'nın kendi özgül farklılıklarına uygun tasarıları var. Bunların tek benzerlikleri ulaşılacak olan hedeftir."

"Yani emeğin üstünlüğü müdür?"

"Yani emeğin özgürleşmesidir".

"Avrupalı sosyalistler, Amerika'daki hareketi ciddi bir hareket olarak görüyorlar mı? "

"Evet: bu, ülkenin gelişmesinin doğal sonucudur. Hareketin yabancılar tarafından geliştirildiği söyleniyor. Elli yıl önce, İngiltere'de emek hareketleri rahatsız etmeye başladığında aym şey söylenmişti; sosyalizmden söz edilmesinden uzun zaman önceydi. Amerika'da, ancak 1857'den beri, emek hareketi göze çarpar hale geldi. Soma sendikalar filizlemneye başladı; soma farklı sanayilerdeki işçilerin birleştiği sendika meclisleri kuruldu; ve daha soma ulusal emek birlikleri geldi. Bu kronolojik ilerlemeyi düşünürseniz, bu ülkede sosyalizmin yabancıların yardımı olmadan ortaya çıktığım, ve buna ancak sermayenin yoğunlaşmasının ve işçi ile işveren arasındaki değişen ilişkilerin neden olduğunu görürsünüz."

"Sosyalizm şimdiye kadar ne yaptı?"

"İki şey" diye yanıtladı. "Sosyalistler sermaye ile emek arasındaki genel evrensel savaşımı —bir sözcükle kozmopolit niteliği— gösterdiler, ve sonuç olarak, kapitalistler emeği kiralamada daha kozmopolit hale geldikçe ve sadece Amerika'da değil, İngiltere, Fransa ve Almanya'da da yerli emeğin karşısına yabancı emeği çıkardıkça daha kaçınılmaz hale gelen, farklı ülkelerin işçileri arasında bir anlayış birliğini oluşturmaya çalıştı.

Uluslararası ilişkiler, üç farklı ülkenin işçileri arasında birden ortaya çıkarak, sosyalizmin yalmzca yerel değil uluslararası bir sorun da olduğunu, işçilerin uluslararası eylemiyle çözülmesi gerektiğini gözler önüne serdi. Emekçi sınıflar hareketin sonuçlarının ne olacağım bilmeden, kendiliğinden hareket ederler. Sosyalistler herhangi bir hareket icat etmezler, ama yalmzca, işçilere onun niteliğinin ve amaçlarının ne olacağım anlatırlar."

"Ki bu da varolan toplumsal sistemin yıkılması-dır" diye sözünü kestim.

"Bir yanda, işverenlerin ellerindeki bu toprak ve sermaye sistemi ve öte yanda, işçilerin ellerindeki satacakları tek meta olan emek-gücü; biz yalmzca, bunun yıkılıp gidecek ve daha yüksek bir toplumsal duruma yer açacak bir tarihsel aşama olduğunu savlıyo-ruz. Her yerde toplumun bir bölünmesini görüyoruz. İki sımf arasındaki uzlaşmaz karşıtlık, modern ülkelerin sınai kaynaklarının gelişmesiyle atbaşı gidiyor. Sosyalist bakış açısından, varolan tarihsel aşamayı altüst edecek araçlar hali hazırda vardır. Sendikalar üzerinden, birçok ülkede siyasal örgütlenmeler kuruldu. Amerika'da bir bağımsız işçi partisi gereksinimi kendini gösterdi. Artık politikacılara güvenemezler. Çıkar çevreleri ve klikleri yasa koyucuları emirleri alıma almışlardır, ve politika bir ticaret haline getirilmiştir. Ama Amerika bu konuda tek değil, yalmzca Amerikan halkı Avrupalılardan daha kararlı. Şeyler su yüzüne daha çabuk çıkıyor. Orada okyanusun bu tarafında olduğundan daha az samimiyetsizlik ve riyakârlık var."

Bağımsız Siyasal Parti

Ona, Almanya'da sosyalist partinin hızla büyümesinin nedenini sordum şöyle yanıtladı: "Varolan sosyalist parti en son gelendir. Onların. Fransa'da ve İngiltere'de ilerleme katetmiş olan. ütopyacı bir şeması yoktu. Alman zilini kuramsallaştırmaya öteki halklardan daha düşkündür. Önceki deneyimlerden Almanlar pratik bir sonuç çıkardılar. Bu modern kapitalist sistem, biliyorsunuz, öteki devletlerle karşılaştırıldığında Almanya'da oldukça yenidir. Fransa'da ve İngiltere'de neredeyse modası geçmiş sorunlar, burada gündeme getirildi, ve bu devletlerin yol verdiği politik etkiler, Almanya'nın emekçi sınıfları sosyalist teorilerle donandığı zaman yaşam buldu. Böylece, neredeyse modern sınai gelişmenin başlangıcında, bağımsız bir siyasal parti kurmuş oldular. Alman parlamentosuna kendi temsilcilerini gönderdiler. Hükümetin politikasına muhalefet edecek hiçbir parti yoktu, ve bu onlara kaldı. Partinin izini sürmek uzun bir zaman alır;

ama şunu söyleyebilirim: eğer Alman orta sınıflan, Amerika ve İngiltere orta sınıflarından farklı olarak, en büyük korkaklar olmasaydılar, hükümete karşı tüm siyasal çalışma onlar tarafından yürütülmüş olacaktı."

Ona Enternasyonal saflanndaki lasalcılann sayısal gücü konusunda bir soru sordum.

"Lassalle'ın partisi" diye yanıtladı, "bulunmuyor. Tabi bazı inananları var saflarımızda, ama sayıları az. Lassalle genel ilkelerimizi önceden gördü. 1848 gericiliğinden sonra harekete geçtiğinde, sınai işletmelerdeki işçilerin kooperatifini savunarak hareketi canlandırmada daha başarılı olacağım hayal etti. Bu onları harekete geçirecekti. Buna yalmzca hareketin gerçek hedefinin bir aracı olarak baktı. Ondan bu konuda mektuplar aldım.

"Siz buna onun kocakarı ilacı mı diyorsunuz?"

"Kesinlikle. Bismarck'ı çağırdı, ona ne tasarladığım anlattı, ve Bismarck o zaman Lassalle'ın girişimini her olanaklı yolla yüreklendirdi."

"Amacı neydi?"

"1848 olaylarım kışkırtan orta sınıflara karşı emekçi sınıfları bir set olarak kullamnayı umuyordu."

"Doktor, sizin sosyalizmin başı olduğunuz ve şu anda süregelen birliklerin, devrimlerin, vb. iplerini buradaki evinizden elinizde tuttuğunuz söylendi. Bu konuda ne diyeceksiniz? "

Yaşlı adam gülümsedi: "Bunu biliyorum. Bu çok saçma, gene de gülünç bir yam var. Hoedel'e suikast girişiminden iki ay önce, Bismarck kendi Kuzey Alman Gazetesinde, Cizvit hareketinin önderi Peder Beck'le birlik içinde olduğumdan, ve sosyalist hareketi, onun elinden bir şey gelmeyecek bir konumda tuttuğumu/dan yakındı."

"Ama, sizin Londra'daki Uluslararası Birliğiniz hareketi yönetiyor? "

"Uluslararası Birlik işlerini tamamlamıştır ve artık yoktur. Vardı ve hareketi yönetti; ama son yılların sosyalist gelişimi öyle büyük oldu ki onun varlığı artık gereksiz hale geldi. Çeşitli ülkelerde gazeteler kuruldu. Bunlar birbirleriyle değişildi. Farklı ülkelerdeki partilerin birbirleriyle tek bağlantısı budur. Uluslararası Birlik, ilk elde, işçileri bir araya getirmek ve değişik milliyetler arasında etkin örgütlenmenin uygunluğunu göstermek için yaratıldı. Farklı ülkelerdeki tek tek partilerin çıkarları hiçbir benzerlik göstermez. Londra'da oturan bu enternasyonalist liderler hayaleti, salt bir

uydurmadır. Enternasyonalist örgütlenme ilk tamamlandığında dışarıdaki şubelere dayatmada bulunduğumuz doğrudur. New York'taki bazı şubeleri dışlamak zorunda kaldık, bunların arasında Madam Woodhull'in dikkat çektiği şube de vardı. Bu 1871'deydi. Hareketi kötüye kullanmak isteyen — isim vermeyeceğim— birkaç Amerikalı politikacı var. Onlar Amerikan sosyalistleri tarafından iyi biliniyorlar."

Din Ortadan Kalkacak

"Sizin ve yandaşlarınızın, dine karşı kızıştırıcı demeçler verdiğiniz düşünülüyor. Herhalde tüm sistemin kökünden dallarına yıkıldığını görmek istersiniz."

"Şunu biliyoruz ki" diye yamtladı bir an duraksa-dıktan soma, "dine karşı şiddet araçları anlamsızdır; ama kamımz şudur ki: sosyalizm geliştikçe din ortadan kalkacak.

Onun yok oluşu, eğitimin bir rol oynayacağı toplumsal gelişme ile sağlanmalıdır."

"Bostonlu vaiz Joseph Cook — onu tanıyorsunuz? "

"Ondan söz ettiler, sosyalizm konusunda çok kötü bilgilendirilmiş birisi."

"Yakın zamanlarda konu üzerine bir konuşmasında şöyle dedi: Kari Marx'ın Birleşik Devletler'de, ve Büyük Britanya'da ve belki Fransa'da emek reformunun kanlı bir devrim olmaksızın gerçekleşeceğini, ama Almanya, Rusya, İtalya ve Avusturya'da kan dökülmesi gerektiğini söylediği ileri sürülüyor.'"

"Hiçbir sosyalistin" dedi Doktor gülümseyerek, "Rusya'da, Almanya'da, Avusturya'da ve eğer İtalyanlar şimdi izledikleri politikayı sürdürürlerse belki İtalya'da kanlı bir devrim olacağım öngönneye gereksinimi yoktur. Fransız Devriminde olanlar bu ülkelerde yinelenebilir. Bu her siyaset öğrencisinin görebildiği bir şey. Ama bu devrimler çoğunluk tarafından yapılacaktır. Hiçbir devrim bir parti tarafından yapılamaz, ama bir ulus tarafından yapılır.

"Adı geçen vaiz beyefendi" dedim "sizin 1871 'de Paris Komüncülerine yazdığınızı söylediği bir mektuptan alıntı yaptı. Şöyle: 'Henüz en fazla 3.000.000 kişiyiz. Yirmi yılda 50.000.000, belki 100.000.000 olacağız. O zaman dünya bizim olacak, çünkü iğrenç sermayeye karşı ayaklanan yalnızca Paris, Lyon, Marseilles değil, ama Berlin, Münih, Dresden, Londra, Liverpool, Manchester, Brüksel, St. Petersburg, New York —

kısaca tüm dünya olacak. Tarihte eşi benzeri görülmemiş bu yeni ayaklanma karşısında, geçmiş korkunç bir kâbus gibi yok olacak; aynı anda yüz ayrı noktada alevlenen bu halk yangını onun belleğini bile yok edecek!' Şimdi, Doktor, sanırım bu alıntının size ait olduğunu kabul ediyorsunuz? "

"Asla, bir sözcüğünü bile ben yazmadım. Hiçbir zaman böyle melodramatik saçmalıklar yazmam. Neyi yazdığım konusunda çok dikkatliyimdir. Bu, o sıralarda Le Figaro'va benim imzamla konuldu. Ortalıkta uçuşan buna benzer yüzlerce mektup vardı. London T ime s'a yazdım ve bunların sahte imza olduğunu bildirdim; ama benim adıma söylenen ve yazılan her şeyi tekzip edecek olsaydım, yirmi tane sekretere gereksinimim olurdu."

"Ama Paris Komüncülerinden sempatiyle sözeden yazılar yazdınız? "

"Onlar hakkında başyazılarda yazılanları gözönü-

ne alırsanız, kuşkusuz öyle yazdım; ama İngiliz gazetelerinde yayınlanan Paris kaynaklı haberler, yazı-işlerinde yapılan gafları çürütmek için oldukça yeterlidir. Komün, yalmzca altmış kadar inşam öldürdü; Marshal MacMahon ve onun kana susaımş ordusu 60.000'in üzerinde insan öldürdü. Hiçbir hareket Komün kadar iftiraya uğramamıştır."

"Peki, o zaman, sosyalizmin ilkelerini yerine getirmek için, ona inananlar suikast ve kan dökmeyi sm'ıınuyorlar mı ?"

"Hiçbir büyük hareket", diye yamt verdi Kari, "şimdiye kadar, kan dökme olmadan işe başlamamıştır. Amerika'nın bağımsızlığı kan dökülerek kazanıldı, Napoleon Fransa'yı kanlı bir süreç sonunda ele geçirdi, ve aym araçlarla devrildi. İtalya, İngiltere, Almanya ve tüm diğer ülkeler bunun kamtım verir, ve suikasta gelince" diye sürdürdü konuşmasını, "eklemeye gerek yok ki, yeni bir şey değildir. Orsini, Napoleon'u öldürmeye kalkıştı; krallar herkesten daha fazla öldürdüler; Cizvitler öldürdü; Cromvvell zamanında Püritenler öldürdü. Tüm bu olaylar sosyalizmin doğumundan önce oldu. Ancak, şimdi bir krallık ya da devlet mensubuna karşı yapılan her suikast girişimi sosyalizme yükleniyor. Sosyalistler, günümüzde Alman İmparatorunun ölümüne çok üzüleceklerdir. O, olduğu yerde çok yararlıdır; ve Bismarck olayları uç noktalara sürüklemekle herhangi bir devlet adaımndan daha çok amaca hizmet etmiştir."

Bismarck Hayal Kırıklığına Uğradı

Dr. Marx'a Bismarck hakkında ne düşündüğünü sordum.

Şöyle yanıtladı: "Napoleon düşene kadar bir deha olarak görüldü; sonra ona aptal dendi. Bismarck onun izinden gidecektir. O, birleşme bahanesi altında bir despotizm kurmakla başladı. Bu gidişin sonu bellidir. Son hamle ancak girişilen bir devlet darbesi taklididir; ama başarısızlığa uğrayacaktır. Fransa sosyalistleri gibi Almanya sosyalistleri de, 1870 savaşım, sadece hanedan savaşı olduğu için protesto ettiler. Alman halkına, eğer savunma savaşı gibi gözüken bu savaşın bir fetih savaşına dönüşmesine izin verirlerse, askerî despotizmin kurulmasıyla ve üretici yığınların acımasızca bastırılmasıyla cezalandırılacaklarım önceden haber veren manifestolar yayınladılar. Fransa'yla onurlu bir barış için toplantılar düzenleyen ve manifestolar yayınlayan Almanya'daki Sos-yal-Demokrat parti, Prusya hükümeti tarafından hemen kovuşturmaya uğradı ve önderlerinin çoğu tutuklandı. Bununla birlikte Alman Reichstag'ındaki temsilcileri, Fransız topraklarının zorla ilhakım protesto etmeye tek başlarına ve çok gayretli bir biçimde cesaret ettiler. Ancak, Bismarck politikasını zor yoluyla sürdürdü ve insanlar Bismarck'ın dehasından söz ettiler. Savaş yapıldı, ve artık fetih yapamadığında orijinal fikirler bulması istendi ve açıkça başarısızlığa uğradı. Halk ona inancım yitirmeye başladı. Popülerliği zayıfladı. Onun paraya gereksinimi var ve bu, devletin de paraya gereksinimi olduğu anlamına geliyor. Yalandan bir anayasa altında, askerî planları ve birlik planları için, halkı artık daha fazla ver-gilendiremeyeceği noktaya kadar vergilendirdi, ve şimdi bunu bir anayasa bile olmadan yapmaya çalışıyor. Dilediği gibi para toplamak amacıyla, sosyalizm hayaletini canlandırdı, ve kendi gücünde bir ayaklanma yaratmak için elinden gelen her şeyi yaptı."

"Berlin 'den sürekli haberler alıyor musunuz? "

"Evet, dostlarım beni sürekli haberdar ediyorlar. Berlin tamamen sakin bir durumda, ve Bismarck hayal kırıklığına uğraımş bulunuyor. Aralarında milletvekilleri Hasselman, Fritsche ve Rackow'un, Bau-man'ın ve Frei Presse'ten [Özgür Basın] Adler'in de bulunduğu önde gelen kırk sekiz kişiyi sürgüne göndermiştir. Bu adamlar, Berlin işçilerini sakin tuttular. Bismarck bunu biliyordu. Bu kentte açlık sınırında 75.000 işçinin olduğunu da biliyordu. Bu önderler gittiğinde, düzensiz kalabalığın ayaklanacağından emindi, ve bu bir katliam karnavalı için başlangıç işareti olacaktı. O zaman tüm Alman İmparatorluğunda bütün vidalar sıkıştırılacaktı; onun küçük kan ve balyoz teorisi geniş kabul görecekti, ve istenildiği kadar vergi

toplanabilecekti. Şimdiye kadar hiçbir ayaklanma ortaya çıkmadı, ve bugün o şaşkına dömnüş bir durumdadır ve tüm devlet adamlarının alay konusudur."

Chicago Tribıme, 5 Ocak 1879

DÜNYAYI TEPETAKLAK EDECEK KİŞİ

BRİTANYA VELİAHTI PRENSES VİCTORİA YA MARX'LA GÖRÜŞME HAKKINDA ÖZEL BİR MEKTUP - SIR MOUNTSTUARTELPHINSTONE GRANTDUFF 1879

*Britanya kraliçesinin büyük kızı ve Prusva veliaht prensinin' (gelecekteki Alınan imparatoru Friedrich I**'nin) eşi Victoria Adelaide Mary Louisa, Britanvalı politikacı Duffa, Hakkında çok şev duvduğu Dr. Marx'a olan ilgisini belirtti. Duff, Marx üe 31 Ocak 1879'da Devonslıire Kulübünde bir görüşme ayarladı. Hemen ertesi gün prensese mektup vazdı. Duff, bu mektubun bir bölümünü anılarında (Notes from a Diarv, 1873-1881) vayınladı, ama alıcıya ilişkin tüm referansları çıkarttı. Mektup fam metin olarak ilk kez The Times Literarv Supplement, 15 Temmuz 1949'da vavınlandı: A. Rothstein, "A Meeting with KârlMarx".*

1 Şubat 1879

Madam,

Ekselansları, son kez sizi görme şerefine erdiğimde. Kari Marx hakkında meraklarım dile getirmişler ve benim onu tamyıp tanımadığımı sormuşlardı. Bundan dolayı ilk fırsatta onunla tanışmaya karar verdim; bu fırsat ancak dün onunla buluştuğum öğle yemeğinde gerçekleşti ve üç saat kadar yamnda kaldım.

Hâlâ koyu renkte olan bıyığıyla tuhaf bir karşıtlık oluşturan gri saç ve sakalıyla, kısa, oldukça küçük bir adam. Yüzü biraz yuvarlak, alm biçimli ve dolgun — gözleri oldukça sert bakışlı ama tüm ifadesi, asla beşiklerindeki bebekleri yeme alışkanlığı olan bir beye —sanırını polisin onunla ilgili görüşü bu— ait olamayacak kadar latif.

Konuşması, onu eski Slav dili ve öteki çalışmalara yönlendiren Karşılaştırmalı Dilbilgisi ile çok ilgili, iyi eğitimli, hatta çok okumuş bir adamınki gibiydi ve sık sık göndermede bulunduğu Hesekiel'in prens Bismarck'ın yaşamından [G. Hesekiel, D as Buch von Grafeıı Bismarck, Biefeldve Leipzig, 1869], Eski Ahit olarak Dr. Busch'un kitabıyla karşıtlıklar kurarak söz ederken olduğu gibi birçok hoşluk ve bir parça ince mizahla çeşitlendirilmişti.

Çok olumlu ve biraz alaycıydı —herhangi bir taşkınlık göstermiyordu—, ilginçti ve sık sık, düşündüğüm gibi, geçmişten ve bugünden söz ederken

çok doğru düşünceleri göz önüne seriyordu; ama geleceğe döndüğünde muğlâk ve yetersizdi.

Rusya'da büyük ve uzakta olmayan bir çöküş bekliyor, ve geçerli nedenleri de var; bu çöküşün yukardan reformlarla başlayacağım, eski çürük yapımn buna dayanamayacağım ve tümden yıkıma sürükleneceğini düşünüyor. Bunun yerine neyin geçeceği konusunda, anlaşılan Rusya'mn uzun bir zaman için Avrupa'da herhangi bir etkisinin olamayacağı dışında açık bir fikri yoktu.

Sonra, hareketin Almanya'ya yayılarak, orada varolan askerî sisteme karşı bir ayaklanma biçimini alacağım düşünüyor.

"Ama ordunun komutanlarına karşı ayaklanmasını nasıl beklersiniz?" soruma şöyle yamt verdi: "Almanya'da şimdi ordu ile ulusun neredeyse özdeş olduğunu unutuyorsunuz. Hakkında birçok şey duyduğunuz bu sosyalistler başkaları gibi eğitimli askerlerdir. Yalmzca silâhaltında bulunan orduyu düşünmemelisiniz. İhtiyatları da düşünmelisiniz — ve silahaltında bulunan orduda bile çokça hoşnutsuzluk var. Katı disiplininin bu kadar çok intihara yol açtığı başka hiçbir ordu yoktur. Kendini vurmakla subayım vurmak arasındaki mesafe uzun değildir, ve bu türden bir örnek bir kez gerçekleşti mi arkası gelir."

Ama, dedim, Avrupa'nın yöneticilerinin kendi aralarında, silahlanmada, halkın üzerindeki yükü büyük ölçüde hafifletecek bir indirim için anlaşmaya vardıklarım varsayarsak, bir gün ortaya çıkmasını beklediğiniz Devrim ne olacak?

"Bunu yapamazlar," diye yanıtladı. "Her türlü korku ve kıskançlık bunu olanaksız kılacaktır. Bilimdeki ilerleme. Yıkım Sanatım geliştirmek için kullanıldıkça, bu yük giderek daha da artacak, ve her yıl pahalı savaş makinelerine daha çok harcama yapılacaktı. Bu bir kısırdöngüdür — bundan kaçış yoktur." Ama, dedim, sizde, gerçekten büyük bir sefalet olmadıkça, ciddi bir halk ayaklanması şimdiye kadar lıiç olmadı. "Son beş yılda Almanya'nın içinden geçtiği bunalımın ne kadar korkunç olduğu konusunda hiçbir fikriniz yok" diye yanıtladı.

Devriminizin gerçekleştiğini ve sizin cumhuriyetçi hükümet biçimine sahip olduğunuzu varsaysak bile, sizin ve arkadaşlarınızın özel fikirlerinin gerçekleşmesi için hâlâ çok uzun bir yol olacak, dedim. "Kuşkusuz," diye yanıtladı, "ama tüm büyük hareketler ağır ilerler. Sizin 1688 Devriminizin

olduğu gibi, daha iyi şeylere doğru bir adım olacaktır — yolun yalmzca küçük bir kısım."

Yukardakiler, Ekselanslarına, Avrupa'nın yakın geleceği hakkında onun zihninden geçen düşüncelerin doğası üzerine uygun bir fikir verecektir.

Bunlar tehlikeli olmak için çok düşsel şeyler — silahlanmaya çılgınca harcama yapılması durumunun açıkça ve kuşkusuz tehlikeli olması dışında.

Bununla birlikte eğer gelecek on yıl içinde Avrupa'nın yöneticileri, bir devrim girişiminin uyarısı olmadan bu belamn üstesinden gelecek araçları bulmuş olmazlarsa, kendi adıma en azından bu kıta üzerinde insanlığın geleceği konusunda umutsuzluğa kapılacağım.

Konuşma sırasında Kari Marx, Ekselanslarından ve Veliaht prensten birkaç kez ve her seferinde gereken saygıyla söz etti. Hiçbir biçimde saygıyla sözet-mediği önde gelen kişiler konusunda bile sertlik ve yırtıcılığın izi yoktu — pek çok keskin ve yıkıcı eleştiri vardı, ama Marat tonunda hiçbir şey yoktu.

Enternasyonal ile bağlantılandınlmış korkunç şeylerden herhangi bir saygın insamn söz edeceği biçimde söz etti.

Sözünü ettiği bir şey, devrimci bir isme sahip olan mültecilerin teşhir edilmesinin tehlikelerini gösterdi. Sefil Nobiling'in, İngiltere'deyken onu görmek için gelmeye niyetlendiğini öğrenmiş. "Eğer gelseydi," dedi, "Dresden İstatistik Bürosunun bir memuru olduğunu belirten bir kart yollamış olacağı için onu kabul edecektim ve istatistikle uğraştığım için onunla konuşmak benim için ilginç olacaktı — Eğer beni görmeye gelmiş olsaydı," diye ekledi, "ne hoş bir durum olacaktı!"

Sonuç olarak, Marx hakkındaki izlenimim, onun düşünce olarak karşıt kutupta olduğunu göz önünde tutarak, hiç de olumsuz değildi ve memnuniyetle onunla yeniden buluşurum. Dünyayı tepe taklak edecek kişi, istese de istemese de o olmayacak.

"NEDİR?" SORUSUNA YANIT VERDİ: "SAVAŞIM." KARL MARX - JOHNSMNTON 1880

Günümüzün en dikkate değer kişilerinden biri, geçmiş kırk yılın devrimci siyasetinde gizine erişilmez ama güçlü bir rol oynayan Kari Marx'tır. Gösteriş ve ün hırsı olmayan, hayatın farfarasını umursamayan ve güç iddiasında olmayan, telaşsız ve dur durak bilmeyen bir adam, ileriye dönük tasarılarla, mantıksal yöntemlerle, ve pratik amaçlarla dolu güçlü, engin, yüce bir zillin adaım. Ulusları sarsan ve tahtları deviren ve şimdi taçlı başlan ve resmî sahtekârları tehdit eden ve dehşete düşüren depremlerin, arkasında Joseph Mazzini'nin kendisi dahil, Avru-pa'daki diğer herkesten daha fazla o vardı, hâlâ da o var. Berlinli öğrenci, hegelciliğin eleştiricisi, dergi editörü ve New York Tribüne'un kıdemli muhabiri olarak niteliklerini gösterdi; bir zamanlar korku salan Enternasyonalin kurucusu ve başı ve Kapitalin yazarı. Avrupa ülkelerinin yarısından sürgün edilmiş, hemen hemen hepsinde yasaklanmış, ve otuz yıldır Londra'da mülteci olarak bulunuyor. Ben Londra'dayken o, Londralıların sık gittiği ünlü sahil yeri Ramsgate'teydi ve orda onu iki kuşaktan ailesiyle birlikte kaldığı yazlık evde buldum. Beni kapıda karşılayan azize yüzlü, hoş sesli, tatlı dilli, zarif kadın anlaşılan evin hamını ve Kari Marx'ın karısıydı. Ve bu, uzun gri saç yığınıyla, 60'ındaki, iri kafalı, cömert çehreli, nazik ve müşfik adam. Kari Marx mıydı? Diyalogu, alaycı dokunuşlarıyla, mizah pırıltıla-rıyla ve oyun oynamayı seven neşesiyle, bana Sokra-tes'i anımsattı — o kadar özgür, o kadar kapsayıcı, o kadar yaratıcı, o kadar sivri, o kadar içten. Avrupa'nın çeşitli ülkelerinin siyasal güçlerinden ve halk hareketlerinden söz etti — Rusya ruhunun derin çalkantıları, Alman zihninin devinimleri, Fransa'mn eylemi, İngiltere'nin devinimsizliği. Rusya'dan umutla, Almanya'dan filozofça, Fransa'dan neşeyle, İngiltere'den kasvetle —İngiliz Parlamentosundaki Liberallerin zamanlarım harcadıkları "atomistik reformlara" hor görüyle göndermede bulunarak— söz etti. Avrupa'yı ülke ülke ele alarak, görünür ve yüzeyin altındaki özelliklere, gelişmelere ve kişiliklere işaret ederek, yönelimin mutlaka gerçekleşecek olan hedefe doğru olduğunu gösterdi. O konuşurken sık sık şaşırdım. Çok az görülen ve hakkında çok az işitilen bu adamın derin zamanlara dalmış olduğu ve

Neva'dan Seine'e, Urallar'dan Pireneler'e yeni bir oluşun yolunu hazırlamak için çalışmakta olduğu belliydi. Ve şimdi, onun yapıtı arzu edilen birçok değişimin gerçekleştirildiği, birçok kahramanca savaşımın görüldüğü, ve Fransız Cumhuriyetinin doruğuna ulaştırıldığı geçmişte olduğundan daha az işe yarar değildir. O konuştukça, sormuş olduğum "Neden şimdi hiçbir şey yapmıyorsunuz?" sorusu, bilisiz birinin sorusu gibi görünüyordu ve doğrudan yanıt veremeyeceği bir soruydu. Birçok ürünün tohum tarlası olan büyük yapıtı Kapital'in, Almanca orijinalinden Rusça ve Fransızcaya çevrildiği halde neden İngiliz-ceye çevrilmediğini sorduğumda, bunu anlatamazmış gibi gölündü, ama İngilizce çeviri için kendisine New York'tan bir teklif gelmiş olduğunu söyledi. Bu kitabın henüz tamamlanmış olmadığım, üç bölümlük bir çalışmanın bir bölümü olduğunu, iki bölümün henüz yayınlanmadığını, tüm üçlemenin "Toprak", "Sermaye", "Kredi" olduğunu ve son bölümünün büyük ölçüde, kredinin şaşırtıcı bir gelişim gösterdiği Birleşik Devletler'e dayanarak tanımlandığını söyledi. Bay Marx, Amerikan eyleminin bir gözlemcisidir, ve onun Amerikan yaşamının düzenleyici ve oluşturucu güçlerinden bazıları üzerine sözleri çok anlamlıdır. Sırası gelmişken Kapital'e başvurmak konusunda, onu okumayı isteyebilecek herhangi birinin. Almanca orijinalinden birçok yönden daha üstün olan Fransızca çevirisini bulmasını tavsiye ettiğini söyledi. Bay Marx, konuşmasında. Fransız Henri Rochefort'a göndermelerde bulundu, ve şimdi ölmüş olan fırtınalı Bakunin, parlak Lassalle ve ötekilerden söz ederken, onun dehasının, başka koşullarda tarihin akışım değiştirebilecek adamları nasıl zapt ettiğini görebildim. Bay Marx konuşurken gün bir İngiliz yaz akşamına doğru soluyor ve Marx deniz kıyısına gitmeyi ve kıyı boyunca yürümeyi öneriyor, orada özellikle oyun oynayan çocuklardan oluşan binlerce insan görüyoruz. Kumların üzerinde aile topluluğunu buluyoruz — beni karşılayan karısı, çocuklarıyla birlikte iki kızı ve biri Londra King's College'da profesör olan, ve diğerinin de bir yazın adamı olduğuna inandığım iki damadı. Hoş bir topluluktu — hepsi on kişi — çocuklarıyla mutlu olan iki genç eşin babalan ve çocukların, eşliğe yakışır doğasının neşesi ve huzuru ile dolu büyükanneleri. Kari Marx büyükbaba olma sanatını Victor Hugo'dan daha az anlıyor değil; ama Hugo'dan daha talihli, Marx'ın evli çocukları onun yaşlılığına neşe katıyorlar. Akşam karanlığı çökerken o ve damadı, Amerikalı konuklarıyla bir saat geçirmek için ailelerinden ayrılıyorlar. Konuşma dünya üzerine, insan üzerine, zaman

üzerine, düşünceler üzerineydi. Demiryolu treni kimseyi beklemiyor ve gece imnek üzere. Çağın ve çağların uğultulu ve sisli düşüncesi sonunda, günün konuşması ve akşamın manzarasının sonunda, sonal oluş yasasına değinen, yanıtı için bu bilgeye başvuracağnn bir soru belirdi zihnimde. Dilin derinlerine inerek ve anlamın yükseklerine çıkarak, bir sessizlik anında, devrimci ve felsefeciye son sorumu sordum: "Nedir?" Ve, karşısındaki kükreyen denize ve sahildeki durmak bilmeyen kalabalığa bakarken bir an için zilini altüst olmuş gibi göründü. Ağır ve ciddi bir tonda sorduğum "Nedir?" sorusuna yamt verdi:

"Savaşım!"

İlkin, hüznün yankısını duyduğumu sandım ama belki de bu, yaşamın yasasıydı.

The Sun, no 6, 6 Eylül 1880

İÇ KARIŞIKLIKLAR, SAVAŞ, ULUSLARARASI DİPLOMASI

LE CLAIRİN ENGELSLE GÖRÜŞMESİ 1892

Bir röportaj düşmanı olan bay Engels, bizim için bir ayrıcalık yapacak kadar nazikti ve izlenimlerini öğrenmemize izin verdi.

"Yakın zamanda Paris'te anarşistlerle bağlantılan-dırılan aşırı şiddet olayları konusunda ne düşünüyorsunuz?" diye sorduk.

"Ben bunlarda, yalmzca içinde bir rol oynadıkları partilerin namusuna leke sürmeye çalışmaları için para ödenen ajan provokatörlerin parmağını görüyorum. Hükümet, bu galeyan olaylarından her türlü çıkarı sağlıyor, çünkü bunlar eşanlı olarak hem genelde buıjuvazinin çıkarlarına hem de özelde belli politik grupların entrikalarına hizmet ediyorlar. Aslında niyet, halkta panik yaratmak, terör örgütlemek ve bir karşı tepkiye yol açmak.

"Aym süreç, geçenlerde 'Berlin olayları' sırasında

Almanya'da işletildi. [Burada da polis parmağı ararsak doğru yapmış olacağız. Birinci gün bizim insanlarımızdan bazıları, bu sözde sosyalist gösterilerin içinde bulundular, ama arkadaşlarımız hata yaptıklarım anladılar, gösterinin asıl niteliğini çabuk fark etti-ler ve derhal çekildiler.

"Tanınmış sosyalistlere ait birçok dükkânın yağmalanması bunun kanıtıdır. Kargaşa çıkarıp gözaltına alınanların duruşmasında, önderlerin, birkaç yoksul zavallının açlığım, onları 'Kahrolsun Yahudiler!' diye bağırtarak sömürmeye çalışan Yahudi karşıtları olduğu açığa çıktı.

"İtalya'da — Cipriani ve öteki anarşistlere karşı açılan davamn tutanakları uda aym şey ortaya çıktı. Orada da, ajan provokatörlerin eylemleri açık duruşmada teşhir edilmiştir.

"Ama bu her zaman işe yaramaz. Paris'te polisin oyununu oynamak isteyen bir ya da iki alçak var, ama polisin kendisi dışında lıiç kimse, onların sosyalist partiye bağlı olduklarım iddia edemeyecektir."

Rus Diplomasisi

"Tüm bu iç karışıklıkların, Hükümetleri, Kıta Av-rupasını savaşa götürecek bir arayışa yöneltmesinden korkmuyor musunuz? İmparatorunuz IVilliam'ı alın, örneğin..."

"Hayır. İmparator William'ın uzun bir yaşam sürmesi dileğimdir. Alman sosyalistlerinin daha büyük iyiliği için." dedi bay Engels gülerek. "Şaka bir yana, yakın gelecekte bir savaş olacağına inanmıyorum."

"Rusya ile Fransa arasındaki ittifak, sizde bu konuda bir kaygı yaratmadı mı?"

"Pek değil. Geçen yıl, belki, saldırıya geçmek için çok küçük bir istek vardı. Kronştadt'taki gösteriler imparatorluk Rusyası'mn cumhuriyet Fransası'na karşı yaptığı gözle görülür çıkışlar, kuşku uyandırmış olabilir. Birliklerin sınıra yığılması da tehlike habercisi gibi görünmüştü. Ama bugün işler oldukça farklı.

"Aslında, Rusya savaşa gitmek ister ama bunu yapamaz. Şu anda diğer her şeyden daha korkunç bir düşmanla çarpışması gerekiyor: açlık.

"Bu felaket iklimsel ya da başka türlü olumsuzlukların yol açtığı geçici bir kıtlığın değil; Rus toplumunun yeni örgütlenmesinin sonucudur.

"Alayların karda tamamen telef olduğu Kırım Savaşından beri, durum epeyce değişti. Bu savaş Rus tarihinde büyük bir bunalımın başlangıcım işaret eder. Yenilgi tamamlandığında Rusya'mn güçsüzlüğü tüm Avrupa'ya gösterildiğinde. Çar Nikola imparatorluğunun acıklı durumunu anladıktan sonra umutsuzluk içinde kendisini zehirlemekte tereddüt etmedi. Bu yüzden, tahta çıkan II. Aleksandr, ülkesinin içinde bulunduğu korkunç duruma bir çözüm bulmak zorundaydı."

Rusya'da Açlığın Nedenleri

"Çarın, toprağın soylular ve köylüler arasında bir kez daha yeniden-bölüştürülmesinin özrü olarak serf-leri özgürleştirme yolunu tutması aym zamana denk gelir. Göller, nehirler ve ormanlar gibi en iyi topraklar da soylulara verilmişti. Köylülere yalmzca düşük verimli topraklar verildi, ve bu dağıtım, 49 yıldan uzun bir dönem boyunca yıllık taksitlerle ödenecek bir tutar karşılığında, elverişsiz koşullarda yapıldı! Sonuç ne oldu?

"Köylüler devlete ödeyecekleri taksitleri karşıla-yamadılar ve borçlanmak zorunda kaldılar: ellerindeki ne ondurur ne öldürürdü. Kulaklar (tefeciler) çetesi, yavaş yavaş borca—batan ve sonunda kurtulma umutlarını tümden yitiren bu toprak işleyicilerine pençelerini geçirdiler. Tefeciler artık borç vermeye yanaşmadıklarında, köylüler para sağlamak için hasatlarını satmaya zorlandılar, ve yalnızca geçimlerini sürdürmek için gereksindikleri

buğdayı değil ama yaşamsal önemi olan tohumluk buğdaylarım da sattılar, bu yüzden gelecek hasatlar tehlikeye girdi.

"Bu koşullarda, bu ilk düşük hasadın tamamen ortaya çıkmış bir açlık sonucunu doğuracağı kesindi. Bu açlık ise, Rusya'da tarımsal üretime son darbeyi vurmuştur. Gerçekte, köylü, artık hayvanlarım besleyemez durumdadır, onları kesmeye ya da tümünü saünaya zorlanmıştır. Şimdi, çiftlik hayvanları olmadan, toprağı işlemek ya da gübrelemek olanaklı değildir. Sonuç olarak, tarımsal üretim gelecek birçok yıl için kesintiye uğrayacak.

"Sertlerin özgürleşmesi, Rusya'daki iktisadi devrimin yalmzca bir yüzüydü; diğer yüzü, aracı bir sınıf olarak hizmet etmesi amaçlanan bir sanayi buljuvazisinin yapay olarak yaratılmasıdır. Süreci hızlandırmak için Rus sanayisini olağanüstü bir tarzda koruyan ve geliştiren koruyucu bir sistem kuruldu; ama bu sanayi ihracat yapamadığı için bir iç pazara gereksinimi vardı. Şimdi Rus köylüsü her şeyi —evler, aletler, giysiler, vb. — kendisi yapmaya alışık olduğundan pek bir şey satın almaz; daha yakın zamanlara kadar ağaçtan, demirden ve deriden ürünler üretip pazarda saüyordu. Ama, ormanların soylulara verilmesiyle, köylü ağaçtan yoksun kalmca, kırsal sanayi çöküşün eşiğine geldi. Onu tümden bitirmek için imalat sanayisi ortaya çıktı, ve köylüler onu kullanmaya zorlandılar. Tam da bu sanayinin zafere ulaşmak üzere olduğu anda, ona ölümcül bir darbe vuracak olan açlık başgösterdi: köylüler, artık onun ürettiği hiçbir şeyi alamaz hale geldiler, birinin çöküşü diğerininkini getirdi."

Ekonomik ve Askerî Durum

"Öyleyse, sizin görüşünüze göre, Rusva'daki ekonomik durum onu savaşa girmekten alıkoyacak? "

"Evet. Vauban ve Boisguillebert'in onyedinci yüzyıldaki Fransız köylüsü tasvirlerinin, bugün ot yiyecek duruma düşürülen Rus köylüsüne uyarlanabileceğim söylediğim zaman abartmıyorum Fransa'da feodal rejimden buıjuva rejime geçiş ancak ayaklanmalarla başarıya ulaştı; Rusya'da ise ağır bunalımın süreğenleşmesi tehlikesi kendini gösterdi. Tüm bu nedenlerle, Ruslar şu anda savaşmaktansa beslenebilmek kaygısındadırlar."

"Rusya'nın son borçlanması..."

"Ben de oraya geliyordum. Bu büyük bir tersliktir. İntikamdan söz etmeye daha yatkın olan Fransız burjuvazisi, yurtseverliğini kesenin ağzım açına noktasına kadar götürmedi. Çar hükümeti yirmi milyon sterlin istedi, tüm elde edebildiği oniki milyon oldu..."

"Onun bu başarısızlığında, Rus hükümeti tarafından kovuşturmaya uğrayan inanç-arkadaşlarının öcünü almak isteyen Rothschilds'in payı olduğu söylendi."

"Bu onları çok aptal yerine koymak olurdu ve bu suçlamaya karşı onları savunabilmek için Roths-childs'e yeteri kadar saldırmıştım. Bankacılar olarak Rothschildler yalmzca kendi çıkarlarıyla, olanaklı en büyük komisyonu söke söke almaktan ve olanaklı olduğunca çok enayiyi sömürmekten ibaret olan çıkarlarıyla ilgilenirler. Hepsi bu."

"Özetlersek, Rusya'nın gücüne inanmıyorsunuz. "

"Rusya, savunmada güçlü olmasına karşın, ne deniz ne de kara saldırısında güçlü değildir. Size, onun tehlikeli ve pahalı risklere girmesine izin vermeyen ekonomik durumu gösterdim. Askerî örgütlenmesine bakarsak, Rusya'mn bu açıdan da bir tehlikeyi göğüs-lemeyeceğini görürüz.

"Savaş halinde, sımra halen silahaltında bulundurduğundan daha fazla asker koyamaz. Binlerce ve binlerce yedek askeri olabilir ama yalmzca kâğıt üstünde, onlara emir verecek yedek subayları yok. Nereden bulacak? Hangi kaynaktan?

"Almanya'da bizim gereksindiğimizden yüzde elli daha fazla yedek subay var. Bu bakımdan, Fransa da göreli olarak daha alt bir konumda değil midir?" diye soruyor bize.

Güçlü Bir Fransa

"Hiç de değil" diye yanıtlıyoruz. "Fransa'da gereksindiğimizden daha fazla subaya sahip değiliz; ama subaylar ve çavuşlar azami derecede güçlü durumdalar."

"En küçük bir üzüntüye kapılmadım," diyor bay Engels. "Alman ordusunu tüm Avrupa'yı ele geçinne-ye yetecek güçte görmek istemem. Hedefimize ulaşmak doğrultusunda, Avrupa işçi sınıfının kurtuluşu için, aym avantajları kullanan Almanya'nın yamsıra, kendi yazgısının efendisi olan güçlü bir Fransa'ya da gerek olabilir. Yurttaşınız Saint-Simon, Avrupa'da barış için bir ilksel koşul olarak Fransa, İngiltere ve Almanya

arasında bir ittifakın zorunluluğunu ilan eden ilk kişiydi. Bu, gerçek 'Üçlü İttifak'tır."

"Sonuç olarak, size Rusva'daki durum hakkında daha çok kara bir tablo çizdiğinizi söyleyelim. "

"Pek değil. Bakın, bir anekdot duymak ister misiniz? Biliyorsunuz, açlık çeken Rus köylülerine yardım için, ürün fazlası olan Kafkaslardan onlara buğday gönderilmesine karar verildi. Bu yönde emirler verildi; büyük miktarlarda buğday toplandı ve nakil için vagonlar gönderildi. Ve olan şuydu; o kadar çok sayıda boş vagon bir araya geldi ki tıkanıklık oldu: buğdaylar vagonların yamndaydı ve vagonlar hareket edemiyordu. Bunu öğrenen Çar şiddetli öfkeye kapıldı ve olay yerine bir general gönderdi; bu asker bir sürü gürültü kopardı, her şeyin yolunda gittiğini duyuruyordu ve yalmzca birkaç treni göndermeyi başarabildi: buğdayın büyük bölümü olduğu yerde çürüdü! Bir seferberlik durumunda ne olacağım siz düşünün. Rusya'nın henüz yeterince demiryolu yok, ve subayları onları nasıl kullanacaklarım bile bilmiyorlar."

Alsace-Lorrainne Sorunu

"Bir soru daha: Tüm anlaşmazlıkların nedeni olan Alsace-Lorrainne konusunda ne diyorsunuz? Hem Fransa ve hem Almanya için kabul edilebilir barışçı bir çözüme inanıyor musunuz ? "

"Yaklaşık on yıl içinde. Alman sosyalist partisinin iktidarda olacağım umuyorum. İlk işi Alsace-Lorraine halkını kendi siyasi gelecekleri konusunda karar verecekleri bir duruma getirmek olacaktır. Bunun sonucunda, sorun tek bir Fransız askeri karıştırılmadan çözülecektir. Buna karşılık, Almanya ve Fransa arasında bir savaş ancak sosyalistlerin iktidara gelmesini önleme aracı olacaktır. Ve eğer Fransa ve Rusya ittifak içinde Almanya'ya saldırırlarsa, Almanya, buıjuvaziden daha da çok Alman sosyalistlerinin çıkarına olan. ulusal varlığım ölümüne savunaçaktır. Sosyalistler, o zaman son adamlarına kadar savaşacak ve Fransa'nın 1793'te kullandığı devrimci araçlara başvurmakta tereddüt etmeyeceklerdir."

L'Eclair, 6 Nisan 1892

Yeniden-basım: Le Socialiste, n° 82,16 Haziran 1892

ALMANYA'DA DARBE OLASILIĞI VE SEÇİMLERDE SOSYALİSTLERİN ŞANSI

ILMGARO'NUNENGELSLE GÖRÜŞMESİ 1893

Ziyaretimin amacım öğrenen Engels bana şunu anlattı: "Almanya, tarihinin en ciddi aşamalarından birine giriyor, ama hemen ekleyeyim ki biz sosyalistlerin bu durumdan korkacak hiçbir şeyleri yok; tam tersine, biz bundan bazı büyük kazançlar sağlayacağız. Askerî krediler her şeyden çok bizim çabalarımız sayesinde reddedildi. Parlamentodaki çeşitli partilerin bizi görmezden gelmesi olanaklı değildi ve en tehlikeli düşmanı olduğumuzu çok iyi bilen hükümet için bu daha da olanaksızdı. Hükümetin yeni askerî krediler aramak için harekete geçtiği Almanya'da öğrenildiğinde halk öfkelendi, ve Merkezin ve Radikallerin oyları kamuoyu baskısından kuşkusuz etkilendi.

"Görüyorsunuz," diye ekledi Engels, sözlerini özellikle vurgulayarak "Almanya'da halk 'Yeterince askerimiz var; buna bir son verilmeli!' dedi."

" Ya yeni Reichstag, bay Engels?"

"Size söylediğim gibi, bundan somaki Reichstag, kredileri onaylamaya eskisinden daha da az eğilimli olacak. Bununla birlikte, önlerinde beş yıllık yasama dönemi bulunan, yeni seçilmiş milletvekillerinin, kendilerini küçük bir baskı ile bir uzlaşmaya zorlayabilecek hükümetle müzakerede bulunduklarım görmemiz olasılığına gözlerimi kapamıyorum. Reich-stag'ın kredileri reddetmesi gibi benzer bir durum yinelendiğinde, ikinci bir feshetme yoluna gitmek kaçınılmaz olacak, ki bu da kanımca hükümetin önerilerini kabul etmeye daha çok karşı çıkan bir Reich-stag'ın seçilmesi sonucunu verecektir. O zaman çelişki kritik bir aşamaya gelecektir, ve iktidarın parlamentonun mu yoksa imparatorun mu elinde olacağım saptama sorunu olacaktır. 1864'te Avusturya ile savaşla sona erdirilen, Bismarck ile Prusya Yasama Meclisi arasındaki çelişkinin bir yinelemnesi olacaktır."

Friedrich Engels'in bu yamtı, beni Avrupa basımnda şu anda tartışılmakta olan iki olasılık hakkındaki değerlendirmesini sormaya yöneltti: bir iç hükümet darbesi ve bir dış yanıltmaca.

"Bugün bir hükümet darbesi, artık daha önce olduğu kadar kolay değildir." diye yanıtladı. "1864'te Bis-marck'ın Prusya Yasama Meclisiyle

çatışması sırasında, Prusya merkezî bir devletti, oysa bugün Alman İmparatorluğu federal bir devlettir. Merkezî hükümet bugün bir hükümet darbesine girişirken çok büyük bir risk almış olacaktır. Bunu başarıya ulaştıracağından emin olmak için bu farklı federal hükümetlerin tümünün onayım alması gerekecektir. Bunlardan biri hükümet darbesini onaylamazsa, imparatorluğa karşı yükümlülüklerinden kurtulacak, ve bu, federal devletin parçalamnası anlamına gelecektir. Hepsi bu değil! Federal anayasa, küçük devletlerin Prusya'nın

egemenliğine karşı tek güvencesidir; bunu kendileri ilılal ettiklerinde, kendilerini merkezî iktidarın insafına elleri kolları bağlı teslim etmiş olacaklardır. Bav-yera bu ölçüde teslim olacak gibi görünüyor mu? Hayır, ve bu konuda ihtiyatlı davranarak size şunu söyleyeceğim: "Almanya'da bir hükümet darbesini başarıya ulaştırmak için, imparatorun yamna ya halkı çekmesi —ki şu anda çekmiş değil— ya da tüm federe hükümetleri kendi yamna çekmesi —ve asla tümünü birden çekemeyecektir— gerekecektir."

Engels'in son ifadesi beni ikna edemediğinden, bir iç hükümet darbesi olasılığı konusunda ısrar ettim.

"Yukardan devrim diyeceğim şeyin gelecek için bir tehdit olduğunu söylemiyorum. Bebel ve birkaç arkadaşımız, şimdiden, genel oy hakkına karşı bir darbe girişimini önceden gördüklerini söylediler."

"O durumda, şiddete şiddetle mi karşılık verirsiniz? "

"Hükümet tarafından bizi yakalamak için kurulan tuzağa düşecek kadar çılgın olmayacağız, çünkü Alman hükümetinin bizi ezmek için bir ayaklamnadan daha çok isteyeceği bir şey yoktur. Hepimiz kendi güçlerimizin, ve böyle bir oyunu büyük bir keyifle göze alacak olan hükümetin güçlerinin şimdiki durumunu çok iyi biliyoruz. Üstelik, William II, genel oy hakkım tamamen kaldırmaya cesaret eder mi? Sanmıyorum. Belki, oy kullamna yaşım yükseltir ve bize gözden geçirilmiş ve düzeltilmiş oy kullamna hakkım ihsan eder," (ve Engels bu sözleri söylerken gülmeye başladı) "Belçika'nın başından geçmekte olduğu gibi."

"Muhalif miUet\'ekiİlerinin toplu olarak tutuklanmasından korkmuyor musunuz?"

'Almanya'da hiç kimse böyle bir olayın olanaklı olduğunu düşünmüyor. Böyle bariz bir anayasa ihlalini onaylamayı asla kabul etmeyecek, örneğin Bav-yera gibi, federe hükümetler var. Şu olguyu gözden kaçınmayın ki,

küçük devletler için imparatorluk anayasası ve Reichstag, Prusya Hükümeti tarafından soğurulmalarını önleyecek olan tek silahlarıdır."

Dış yanıltmaca varsayımına geliyoruz. Engels karamsar olmaktan uzak.

"Kuşkusuz" dedi "bir savaş çıkabilir. Ama yüzölçümünün genişliği nedeniyle toprakları fethedilemez olan Rusya dışında, bugün kim savaşı kışkırtma sorumluluğunu üstlemneye cesaret edecektir? Hem de şimdi!.. Şu anda Rusya, eğer yurtdışından para almazsa bir savaşı dört hafta sürdüremeyecek bir durumdadır."

Burada Engels bir an için durdu, hafif kızgınlık içeren bir tonda devam etti.

"Fransız Hükümetini gerçekten anlamıyorum Rusya'nın Fransa'ya ihtiyacı var, Fransa'nın Rusya'ya değil. Rusya perişan haldedir, ülkesi bitap düşmüştür. Fransız hükümeti dununu olduğu gibi görseydi, Rusya'dan istediği her şeyi, para ve etkin askerî yardnn dışında her şeyi alabilirdi. Fransa olmasaydı Rusya yalıtılmış olacaktı, tamamen yalıtılmış. Ve bana Rusların askerî yeteneğinden söz etmeyin! Türk savaşım anımsayın. Romanyalılar olmasaydı, Ruslar Plevne önünde eli kolu bağlı kalacaklardı. Hayır, bunu ne kadar çok düşünürsem savaşa da o kadar az inanıyorum Neler getireceği bugün çok belirsiz. Ordular tüm tahminleri boşa çıkarabilecek tamamen yeni koşullar içindeler. Menzili bir topun menziline yaklaşan ve mermileri duyulmamış vuruş gücüne sahip olan, dakikada on fişek ateş eden yivli silahlar var! Melinitler* ve robürit** gülleler, vb. var! Tüm bu korkunç yıkım silahları hiçbir zaman savaş zamanında sınanmadı. Dolayısıyla, silahlanmadaki bu devrimin, birliklerin taktikleri ve morali üzerine etkisinin ne olacağı konusunda hiçbir şey bilmiyoruz.

"William II, savaşa girmek isteseydi kendi genelkurmayının direnişiyle karşı karşıya gelecekti; savaşın çok büyük risklerini görmesi sağlanacaktı. Napoleon III zamanında bölgesel savaşlar yapmak olanaklıydı; bugün savaş genel olacaktır, ve Avrupa, İngiltere'nin insafına kalacaktır; çünkü İngiltere, istediği zaman, savaşa giren taraflardan istediğini açlıktan öldürebilir. Ne Almanya ne de Fransa, sınırları içinde yeteri kadar buğday üretiyor; onu ithal etmek zorundadırlar. Erzaklarım özellikle Rusya'dan tedarik ederler. Rusya ile savaşta Almanya tek bir hektolitre alamayacaktır. Öte yandan, Fransa'ya karşı kampanyaya girişen Orta Avrupa bu ülkeye Rus buğdayı arzım kesecektir. Bu yüzden Fransa yalmzca deniz yollarım açık

bırakacaktır. Ama deniz, savaş zamanında, hiçbir zaman olmadığı kadar İngiltere'nin elinde olacaktır. Çeşitli okyanus ötesi servisleri işleten şirketlere verilen ücrete karşılık, İngiltere kendi denetimi altında yapılan gemileri enirinde tutar; savaş bir kez ilan edildiğinde, İngiltere, güçlü donamnasından ayrı olarak, savaşa katılan taraflardan karşı olduklarına erzak ulaştırılmasını önleme talimatı verilmiş elli altmış kadar kruvazöre sahip olacaktır. Tarafsız kalsa bile, en yüksek söz sahibi gene o olacak. Savaşan taraflar çarpışmaktan yorgun düştüklerinde, İngiltere bu elverişli anda barış koşullarım dikte etmek için ortaya çıkacaktır. Her durumda, William II tarafından kışkırtılacak bir savaş olasılığı konusunda kay-gılamnamalısınız. Alman İmparatoru eski ateşliliğinden çok şey yitirdi..."

Bay Engels'e, önemli bir sorun üzerine sorulacak bir sorum kaldı: gelecek seçimlerde Alman sosyalistlerinin şansları.

"Şuna ikna oldum ki" diye yamtladı soruyu, " 1890'dakinden 700.000 ve bir milyon arasında daha çok oy alacağız. Böylece, toplam iki-buçuk milyon olmazsa, iki milyon ikiyüzellibin oy toplayacağız. Ama kazamlan sandalye sayısı bu sayıya tekabül etmeyecektir... Son Reichstag'da sandalyeler orantılı olarak paylaşılmış olsaydı, bir-buçuk milyon oy aldığımız seçimlerden soma otu/altı yerine seksen milletvekilimiz olacaktı. İmparatorluğun kuruluşundan, seçim bölgelerinin saptamşından bu yana, nüfus dağılımı bizim aleyhimize değişti. Seçim bölgeleri 100.000 nüfusa bir milletvekili kuralına göre oluşturulmuştu. Hâlâ yalmzca altı milletvekili olan Berlin, şimdi bir-buçuk milyonun üzerinde nüfusa sahip. Şimdilerde Berlin'in düzenli olarak onaltı milletvekili çıkarması gerekir. Bir diğer örnek: Nüfusu şimdi 250.000 olan Köln'ün hâlâ bir milletvekili var."

"Sosyalist partinin tüm seçim bölgelerinde adayları olacak mı ? "

"Evet, 400 seçim bölgesinin tümünde adaylarımız olacak. Güçlerimizi bir arada görmek bizim için önemlidir."

"Ve Alman sosyalistleri olarak sonal amacınız nedir? " Bay Engels bir süre bana bakıyor ve soma şöyle diyor:

"Bizim sonal amacımız yoktur. İnsanlığa kesin yasalar dayatma niyetinde değiliz. Geleceğin toplumunun ayrıntılı örgütlenmesi yerine önyargılar ım? Bizim araımzda bunun izini bulamazsınız. Üretim araçlarım toplumun ellerine verdiğimizde tatmin olacağız, ve günümüzün monarşist ve

federalist hükümetleriyle bunun tümden olanaksız olduğunun tamamen farkındayız."

Alman sosyalistlerinin teorilerini pratiğe geçirecekleri durumda olacakları zamanın hâlâ çok uzak göründüğünü belirttim.

"Düşündüğünüz kadar uzak değil" diye yamtladı Engels. "Bana göre, partimiz hükümeti kurmaya çağrıldığında zaman yaklaşmış olacaktır. Yüzyılın sonuna doğru, bu durumun ortaya çıktığım görmeniz olasıdır.

"Aslında, parlamenter savaşımımızın başlangıcından bu yana destekleyicilerimizin sayısını alın. Her seçimde düzenli bir artış vardır. Kişisel olarak şu kamdayım ki, eğer son Reichstag tüm yasama dönemini tamamlasaydı, yani seçimler 1895'ten önce yapılmasaydı, üç-buçuk milyon oy toplaımş olacaktık. Şimdi Almanya'da on milyon seçmen ve ortalama yedi milyon oy veren var. Yedi milyon arasından üç-buçuk milyon seçmenle. Alman imparatorluğu şimdiki biçimini sürdüremez. Ve ... çok önemli olan şu olguyu unutmayınız: seçmenlerimizin sayısı bize ordudaki destekçilerimizin sayısını gösteriyor. Şimdiden on milyon seçmen içinden bir-buçuk milyon ile birlikte, bu yaklaşık olarak nüfusun bizim yanımızdaki yedide-biridir, ve böylece altı askerden birine güvenebiliriz. Üç-buçuk milyon oyumuz olduğunda —bu çok uzak değil— ordunun yarısına sahip olacağız."

Ordudaki sosyalist birliklerin devrim sırasında ilkelerine bağlılıklarına duyduğum kuşkuyu ifade ettiğimde, bay Engels sözcüğü sözcüğüne şu açıklamayı yapıyor:

"Çoğunlukta olduğumuz gün, Fransız ordusunun halkın üzerine ateş etmediğinde içgüdüsel olarak yaptığı şey, bizim ülkemizde oldukça bilinçli olarak yinelenecektir. Evet, korkuya kapılmış buıjuvazi ne derse desin, biz halkın çoğunluğunun desteğini arkaımza aldığımız am hesaplama yetisine sahibiz; düşüncelerimiz her yerde, işçiler arasında olduğu kadar öğretmenler, doktorlar, avukatlar vb. arasında da ilerleme kaydediyor. İktidarı yarın kullanmaya başlamamız gerekseydi, mühendislere, kimyagerlere, tanın bilimcilere gereksinimimiz olacaktı. Benim inancıma göre, şimdiden bunlann birçoğunu arkaımzda bulacağız. Beş ya da on yıl içinde, gereksindiğimizden daha fazlasına sahip olacağız."

Ve onun bu aşın derecede iyimser sözleriyle, bay Engels'ten aynldım.

Le Figaro, 13 Mayıs 1893

Yeniden-basım: Le Socialiste, n° 140,20 Mayıs 1893

BİZ, ORTA SINIF PARTİLERİNE NÜFUZ ETMEYE İNANMIYORUZ. BİZ HALKA NÜFUZ EDİYORUZ - DAILY CHRONICLED ENGELSLE GÖRÜŞMESİ 1893

Herr Engels'i Regent's Park Road'daki evinde zafer sarhoşu olarak buldum, kuşkusuz Alman Reichstag'ı seçimlerinin sonucu nedeniyle.

"10 sandalye kazandık" dedi sorularıma yamt olarak. "Birinci turda 24 sandalye aldık, ve ikinci tura kalan 85 adayımızdan 20'si seçildi. 16 sandalye kazandık ve 6 kaybettik, bize net kazanç olarak 10 sandalye kaldı. Berlin'de 6 sandalyeden 5'i bizim."

"Toplam oyunuz nedir?"

"Bunu seçim sonuçlarının açıklanacağı Reichstag toplamnadan bilemeyiz, siz 2.000.000'un üzerinde bir şey olarak yazabilirsiniz. 1890'da, 1.427.000 oy aldık. Ve bunun tamamen sosyalist oylar olduğunu anılmamalısınız. Bir tür radikal-cumhuriyetçi parti olan Volkspartei'nin [Halk Partisi'nin] dışında tüm partiler bize karşı birleşmişti. 391 adayımız vardı vezherhangi bir başka partiyle seçim ittifakı yapmayı reddettik. Bunu yapmak isteseydik, 20 ya da 30 daha fazla sandalye sahibi olabilirdik, ama biz kararlılıkla herhangi bir uzlaşmaya karşı olduk, ve konumumuzu güçlendiren neden de budur. Adamlarımızdan hiçbiri kendi parti programımız dışında herhangi bir bağlayıcılığı kabul etmiş ya da herhangi bir partiyi destekleme yemini etmiş değildir."

"Ama 2.000.000 oyunuz kesinlikle daha fazla sandalye getirmeliydi? "

"Bu, sandalye bölüştürülmesindeki kusurdan ileri geliyor. Reichstag ilk kez oluşturulduğunda, her 100.000 nüfusa bir üye ile eşit seçim bölgelerine sahip olmamız gerekiyordu, ama başlangıçtaki eşitsizlikler ve nüfus artışı ve kayması, her seçim bölgesindeki seçmen sayısını çok eşitsiz bir duruma getirdi. Bundan en ağır zararı gören biziz. Berlin'de Lieb-knecht'in durumunu ele alın. 500.000 nüfusun olduğu bir seçim bölgesinde 51.000 oy aldı."

"Yitirdiğiniz 6 sandalyeye ne dersiniz? "

"Her biri için farklı koşullar var. Breınen her zaman 1890'daki bir raslantı olarak görünmüştü. Lu-beck'te, yakın zamanda Bebel'den duydum, çalışanların birçoğu başka yere gitmiş, ve eğer seçim kışın yapılmış olsaydı

sandalye sahibi olacaktık. O zaman, yeniden, anımsamaksınız ki, ticari bunalım, bizi, sizi etkilediğinden daha çok etkiler, ve biz her işverenin keskin düşmanlığına karşı savaşmak zorunda kaldık. Her ne kadar oylama gizliyse de, çıkarları olanlar onun gizliliğini geçersiz kılacak araçları buldular. Biz, sizin İngiltere'de yaptığınız gibi bir kâğıdı işaretleyerek değil ama her seçmenin kendisiyle birlikte getirdiği oy pusulasım kullanarak oy veriyoruz. Ticari bunalım, ve bunun yam sıra 1892 kolera salgım, birçok emekçiyi, kendilerini bir yıllık oy hakkından yoksun bırakacak olan devlet yardımını kabul etmeye zorladı.

"Ama, utkularımızdan çok yenilgilerimizden gurur duyuyorum," diye devam etti Herr Engels. Dres-den'de (kırsal bölge) tüm diğer partilerin desteğini alan adayın aldığı oydan 100 oy gerideydik ve toplam 32.000 oy sayısına ulaştık. Ottenseen'de adayımız, aym biçimde desteklenen bir üyenin 500 oy gerisinde kaldık ve 27.000 oy aldık. Stuttgart'ta adayımız 13.315 oy topladı ve seçilen üyeden yalmzca 128 oy geride kaldı. Lubeck'te 19.000 oy aldık, yalmzca 154 oyla kaçırdık. Ve, daha önce de dediğim gibi, bunların hepsi, tüm diğer partilerin birleşmesine karşı toplanan sosyalist oylardır."

"Şimdi, bana politik programınızın ne olduğunu anlatır mısınız?"

"Programımız, İngiltere'deki Sosyal-Demokrat Federasyonun programıyla neredeyse aymdır, her ne kadar politikaımz çok farklı olsa da."

"Fabian Derneğine daha yakın, sanıyorum?"

"Hayır, kesinlikle değil" diye yamtladı Herr, tam bir kararlılıkla. "Fabian Derneği, benim için Liberal Partinin bir kolundan başka bir şey değildir. O partinin sağladığı araçlar dışında hiçbir toplumsal kurtuluş araımyor. Biz mevcut tüm politik partilere karşıyız ve onların hepsiyle savaşacağız. İngiliz Sosyal-Demokrat Federasyonu, yalmzca küçük bir mezhep topluluğu gibidir ve öyle davramr. O, dışlayıcı bir topluluktur. İşçi sınıfı hareketinin genel olarak önderliğinin nasıl ele geçirileceğini ve onun sosyalizme nasıl yönlendirileceğini anlamamıştır. Marksizmi bir Ortodoksluğa çevirmiştir. Bu yüzden, tersane grevinde John Burns'ün kızıl bayrağı açmasında ısrar etti, oysa bu davramş tüm hareketi yıkıma uğratacak ve tersane işçilerini kazamnak yerine onları kapitalistlerin kucaklarına atacaktı. Biz bunu yapmayız. Gene de, bizim programımız salt sosyalist programdır. İlk maddemiz tüm üretim araçlarının ve aletlerinin

top-lumsallaştırılmasıdır. Bugün de herhangi bir hükümetin bize verebileceği herhangi bir şeyi kabul ederiz, ama yalmzca, teşekkür karşılığında değil, alacağımızdan düşmek üzere. Her zaman Bütçeye, ve Orduya para verilmesine karşı oy kullandık. İkinci oylamada adayımızın olmadığı seçim bölgelerinde, destekleyicilerimize, yalmzca, Ordu Yasasına, vergi artı-rımına, genel hakların sınırlanmasına karşı oy kullanmaya söz veren adaylara oy vermeleri söylendi."

"Ve, seçimlerin Alman politikası üzerindeki etkisi ne olacaktır? "

"Ordu Yasası sürecektir. Muhalefetin tam çöküşü söz konusudur. Aslında, şimdi, tek gerçek ve sıkı Muhalefet biziz. Ulusal Liberaller, Muhafazakarlara katıldılar. Freisinnige partisi ikiye ayrıldı ve seçimler onu neredeyse yok etti. Katolikler ve küçük mezhepler başka bir çözülmeyi göze alamazlar, ve bundan önce güçlerini tüketeceklerdir."

"Şimdi, Avrupa politikasına gelirsek, seçimin onun üzerindeki etkisinin ne olacağını düşünüyorsunuz? "

"Ordu Yasası oylandığında, açık ki Fransa ve Rusya aym doğrultuda bir şey yapacaktır. Fransa tüm erkek nüfusunu, hatta fiziksel özürlü olanlarım bile ordusuna katmıştır, ama lıiç kuşkusuz ordusunu bir savaş makinesi olarak yetkinleştirecektir. Rusya subay bulmakta güçlükle karşılaşacaktır. Avusturya ve Almanya kuşkusuz birbirlerine yaşlanacaklardır."

"O zaman Avrupa barışı için oldukça çirkin bir manzara bulunuyor?"

"Kuşkusuz, herhangi küçük bir şey bir çelişkiyi keskinleştirebilir, ama bu ülkelerin egemenlerinin savaş için hevesli olduklarım sanmıyorum. Çabuk ateşleyen silahların tam isabeti ve menzili, ve dumansız barutun bulumnası, savaş alamnda öyle bir devrimi ifade eder ki, bu yeni koşullar altındaki bir muharebe için özel taktiklerin ne olacağım kimse önceden kestiremez. Sonu belirsiz bir iş olacaktır. Ve gelecekte birbirleriyle karşı karşıya gelen ordular, önceki tüm savaşları bir somakiyle karşılaştırıldığında ancak çocuk oyunu gibi gösterecek kadar büyük olacaklardır."

"Ve, Sosyal-Demokrat Partinin Avrupa'daki etkisinin ne olacağını düşünüyorsunuz? "

"Barış için, kuşkusuz. Biz her zaman Alsace-Lorraine'in ilhakına karşı çıktık, ve Sedan'dan soma Marx ve ben. Alman halkının Fransız Cumhuriyetiyle hiçbir çekişmesi bulunmadığına işaret eden, ve onurlu bir barış talep eden, ve de tam olarak ne olmuş ise ona —ilhakın Fransa'yı

Rusya'nın kucağına atacağına ve Avrupa barışı için sürekli bir tehdit oluşturacağına— işaret eden Enternasyonalin bir çağrışım kaleme almıştık. Partimiz Reichstag'da her zaman Alsace-Lorraine'lilere gelecekteki yazgılarım —Fransa'ya yeniden katılıp katılmayacaklarım, Almanya'da kalıp kalmayacaklarım, İsviçre'ye katılıp katılmayacaklarım ya da bağımsız olacaklarım— belirlemeleri için fırsat verilmesini talep etti."

"Öyleyse sizin için bir 'Avrupa Birleşik Devletleri' uzak bir gelecekte değil."

"Kesinlikle. Her şey bu doğrultuda gidiyor. Düşüncelerimiz tüm Avrupa ülkelerinde yayılıyor. İşte" (kalın bir cildi uzatarak) "Romanya için yeni dergimiz. Benzer bir tane de Bulgaristan için var. Dünya işçileri birleşmeyi çabuk öğreniyorlar."

"Almanya'da sosyalizmin gelişmesini tanımlayacak herhangi bir rakam verebilir misiniz? "

Bunun üzerine, Herr Engels, şimdiki Reichstag için yapılmış bütün seçimlerde, her bir partinin aldığı oyları gösteren ayrıntılı bir şema çıkardı.

"1877'de" dedi, "500.000 oy topladık; 1881'de Sosyalistler Yasasımn katılığına karşın ancak 300.000; 1884'te 550.000 ve 1890'da 1.427.000. Bu kez 2.000.000'un üzerinde oy topladık."

"Bu olağanüstü büyümeyi neye bağlıyorsunuz?"

"Esas olarak iktisadi nedenlere. Almanya'da 1860'tan beri, beraberinde getirdiği tüm belalarıyla, 1760'tan 1810'a kadar sizin İngiltere'nizde olan kadar büyük bir sanayi devrimimiz oldu. İmalatçılarınız bunu çok iyi bilir. Soma, gene, şimdiki ticari bunalım, yeni bir sanayi ülkesi olan bizim ülkemizi, eski bir sanayisi olan sizin ülkenizden daha çok etkiledi. Bunun sonucu işçilerin üzerindeki baskılardır. Tüm sınıfların demek istiyorum. Küçük esnaf büyük mağaza tarafından ezildi, tezgâhtar, zanaatçı, emekçi, kentte ve kırda, mevcut kapitalist sistemin sıkıntısını duymaya başlıyorlar. Ve biz onların önüne bilimsel bir çözüm koyuyoruz, ve hepsi kendileri için okuyup düşünebildiklerinden, yakında saflarımıza katılırlar. Örgütümüz kusursuzdur — hasımlarımızın hayranlığı ve üzüntüsü. Sizin İrlanda için baskı yasalarınıza çok benzeyen Bismarck'ın Sosyalistler Yasası sayesinde kusursuz bir hale getirildi. Soma, gene, eğitim ve disiplinimiz paha biçilmezdir. Hamburg'un 240.000 seçmeninin tümüne seçim çağrılarımızı ve broşürlerimizi çeyrek saatte ulaştırdık. Gerçekten, geçen yıl kent

yönetimi, kolerayla baş etme yollarım anlatan broşürlerin dağıtımı konusunda kendilerine yardımcı olmamız için bize başvurdu."

"Öyleyse herkesin merak ettiği, iktidarda bir Sosyalist Hükümeti yakında göreceğinizi umuyorsunuz."

"Neden olmasın? Eğer partimiz normal büyüme oramm sürdürürse, 1900 ve 1910 yılları arasında bir

çoğunluk sağlayacağız. Ve bunu gerçekleştirdiğimizde, şundan emin olabilirsiniz ki, ne düşüncelerimizde ne de bu düşünceleri uygulayacak olan kadrolarımızda bir yetersizlik olacak. Sizin halkınız, sanırım, o zaman. Liberal Partinin içine nüfuz etmeye çalışmakla saçlarım ağartan bay Sidney Webb'in içinde bulunduğu bir hükümete sahip olacaktır. Biz, orta sınıf partilerine nüfuz etmeye inanmıyoruz. Biz halka nüfuz ediyoruz."

The Daily Chronicle, 1 Temmuz 1893